Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Cahier 2015-8

Niet-naturalisatie onder Ranov-vergunninghouders

Een onderzoek naar achtergrondkenmerken, motivatie en ervaren belemmeringen

J.M.D. Schans
I. van Beukering

Cahier
De reeks Cahier omvat de rapporten van onderzoek dat door en in opdracht van het WODC is verricht.
Opname in de reeks betekent niet dat de inhoud van de rapporten het standpunt van de Minister van Veiligheid en Justitie weergeeft.

Inhoud

Afkortingen

Awb	Algemene wet bestuursrecht
Bdoc	Bureau Documenten (IND)
BRP	Basisregistratie Personen
BVVN	Besluit Verkrijging en Verlies Nederlanderschap
BZ	Ministerie van Buitenlandse Zaken
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
HRWN	Handleiding voor de toepassing van de Rijkswet op het Nederlanderschap
IND	Immigratie- en Naturalisatiedienst (V&J)
INDIAC	Informatie- en Analysecentrum (IND)
INDiGO	Registratiesysteem van de INDINLIA Internationaal Netwerk van Lokale Initiatieven ten behoeve van Asielzoekers
Ranov	Regeling ter afwikkeling nalatenschap oude vreemdelingenwet
RWN	Rijkswet op het Nederlanderschap
Vc	Vreemdelingencirculaire
VWN	VluchtelingenWerk Nederland
WODC	Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (V&J)

Tabellen en figurenlijst

Samenvatting

Achtergrond en doelstelling van het onderzoek

In 2007 is de Regeling ter afwikkeling van de nalatenschap van de oude Vreemdelingenwet (Ranov) tot stand gekomen. Ongeveer 27.000 vreemdelingen zijn in het bezit gesteld van een vergunning op grond van deze regeling. Vanaf 15 juni 2012 konden de Ranov-ers een naturalisatieverzoek indienen, omdat zij in beginsel op dat moment voldeden aan de naturalisatievoorwaarde van vijf jaar toelating in Nederland. Tot september 2014 had tweederde van de Ranov-ers nog geen verzoek om naturalisatie ingediend.
In het Algemeen Overleg van 29 oktober 2014 heeft de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (V&J) toegezegd om twee onderzoeken te laten verrichten. Het eerste onderzoek betreft de redenen waarom 820 naturalisatieverzoeken van Ranov-ers zijn afgewezen. Dit onderzoek is verricht door de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND, 2015). Het tweede onderzoek, het onderhavige rapport, analyseert de motieven van Ranov-ers om geen verzoek om naturalisatie in te dienen. Voor dit onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Wat zijn de achtergrondkenmerken van niet genaturaliseerde Ranov-ers en verschillen deze van de kenmerken van voormalig Ranov-ers die wel genaturaliseerd zijn?
2. Welke redenen geven (voormalige) Ranov-ers om al dan niet te kiezen voor de Nederlandse nationaliteit?
3. Ervaren Ranov-ers belemmeringen bij het aanvragen van naturalisatie en welke belemmeringen ervaren zij?

De basis van het onderzoek wordt gevormd door achtergrondgegevens uit het IND-registratiesysteem INDiGO van 24.899 (voormalige) Ranov-ers en door gegevens uit een webenquête die werd ingevuld door 419 (deels voormalige) Ranov-ers.
Daarnaast zijn er vijftien semi-gestructureerde interviews gehouden met niet-genaturaliseerde Ranov-vergunninghouders en drie interviews met medewerkers van belangenorganisaties als achtergrondinformatie.

Resultaten

Verklaringen waarom migranten al dan niet naturaliseren worden gezocht in persoonlijke en demografische kenmerken van migranten en in contextuele kenmerken van zowel land van herkomst als bestemmingsland. Uit de wetenschappelijk literatuur over naturalisatie blijkt dat jongeren en hoogopgeleiden vaker naturaliseren dan ouderen en laagopgeleiden, dat migranten met kinderen vaker naturaliseren dan mensen zonder kinderen en dat personen uit economisch minder ontwikkelde en politiek instabiele landen meer naturaliseren dan personen uit stabiele welvarende landen. Ook blijkt uit landenvergelijkend onderzoek dat strengere voorwaarden voor naturalisatie een negatief effect hebben op naturalisatiepercentages.
Van de Ranov-vergunninghouders is thans bijna 30% genaturaliseerd. Dit onderzoek bevestigt dat jongeren vaker dan ouderen en hoogopgeleiden meer dan laagopgeleiden naturaliseren. Toch blijft het percentage genaturaliseerden achter bij wat op basis van de literatuur verwacht zou kunnen worden. Ook zijn er verschillen te zien naar land van herkomst. Ranov-ers uit China en Azerbeidzjan zijn bijvoorbeeld zelden genaturaliseerd.

Het overgrote deel van de nog niet genaturaliseerde respondenten geeft aan dat zij de wens hebben te naturaliseren. Motieven om te willen naturaliseren zijn enerzijds van praktische aard; makkelijker kunnen reizen, betere kansen op werk en anderzijds van emotionele aard; respondenten voelen zich verbonden met Nederland en in bijna 80% van de gevallen voelt men zich ook Nederlander.
Respondenten die aangeven geen interesse te hebben in naturalisatie zeggen geen meerwaarde te zien in de Nederlandse nationaliteit boven hun huidige nationaliteit.
Voor het niet indienen van een verzoek om naturalisatie, terwijl men wel wil naturaliseren, noemen Ranov-ers verschillende redenen. Deze lopen uiteen van onvoldoende kennis over de procedure tot het niet voldoen aan de voorwaarden voor naturalisatie. Het niet beschikken de juiste identiteitsdocumenten uit het land van herkomst is veruit de belangrijkste belemmering voor respondenten om een verzoek om naturalisatie in te dienen. Van de niet-genaturaliseerde Ranov-ers geeft 71% aan niet over deze documenten te beschikken.
Van de respondenten die willen naturaliseren, maar niet over de juiste documenten uit het land van herkomst beschikken, geeft 83% aan dat zij wel geprobeerd hebben aan de documenten te komen. Zij noemen tegenwerking van autoriteiten, het niet willen of kunnen afreizen naar het land van herkomst en de hoge kosten gemoeid met het proberen te verkrijgen van de juiste papieren als problemen waar zij tegenaan lopen.

Concluderende opmerking

Dat tweederde van de Ranov-vergunninghouders nog geen verzoek om naturalisatie heeft ingediend, ligt grotendeels aan de belemmeringen die zij ervaren bij het verkrijgen van documenten uit het land van herkomst. De wens om te naturaliseren is erg hoog.

1 Inleiding

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

In 2007 kregen ca. 27.000 vreemdelingen een vergunning op grond van de Regeling ter afwikkeling van de nalatenschap van de oude vreemdelingenwet (Ranov).
De regeling betrof een 'generaal pardon' (regularisatie) voor vreemdelingen die voor 1 april 2001 een asielaanvraag hadden ingediend en die in 2007 nog in Nederland waren zonder te zijn toegelaten op grond van de Vreemdelingenwet 2000 (zie Wijkhuis et al., 2011 voor een volledige beschrijving van de regeling). De groep mensen die een Ranov-vergunning kreeg, was zeer divers en omvatte personen uit herkomstlanden als: voormalig Joegoslavië, Afghanistan, China, Azerbeidzjan, Irak, Iran, Sierra Leone, Syrië, Angola, Soedan en Eritrea. Bijna een derde van de groep (8.400 mensen) was op het moment van vergunningverlening jonger dan twintig jaar en een deel van deze jongeren was in Nederland geboren (Wijkhuis et al., 2011). Vanaf 15 juni 2012 konden Ranov-ers een naturalisatieverzoek indienen. Twee derde deel van de Ranov-vergunninghouders had in september 2014 nog geen verzoek om naturalisatie ingediend.

Tijdens het Algemeen Overleg van 29 oktober 2014 heeft de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie toegezegd om twee onderzoeken te laten verrichten. Een onderzoek naar de redenen waarom 820 naturalisatieverzoeken zijn afgewezen en een onderzoek naar de vraag waarom er Ranov-vergunninghouders zijn die tot op heden geen naturalisatieverzoek hebben ingediend (TK-verslag AO 29.10.2014, p. 34 en 35 en TK-brief dd 21.11.2014). Het onderzoek naar de 820 afwijzingen is uitgevoerd door de IND en verschenen op 8 april 2015 (IND, 2015[1]). Het onderhavige onderzoek betreft de redenen van Ranov-ers om geen naturalisatieverzoek in te dienen.

1.2 Onderzoek naar naturalisatie

Over het algemeen wordt naturalisatie gezien als positief voor de sociaal-economische en sociaal-culturele integratie van migranten (Alba & Nee, 2003; Bloemraad, 2006). Toch naturaliseren niet alle migranten. Verklaringen waarom migranten al dan niet naturaliseren worden gezocht in persoonlijke en demografische kenmerken van migranten en in contextuele kenmerken van zowel land van herkomst als bestemmingsland. Deze contextuele kenmerken omvatten de economische en politieke omstandigheden in het land van herkomst en omstandigheden in het bestemmingsland, met name het naturalisatiebeleid (Chiswick, 1978; Peters, Schmeets & Vink, 2015a).

Uit de rationele keuze literatuur komt naar voren dat de beslissing van migranten om wel of niet te naturaliseren gebaseerd is op een kosten-baten afweging (Yang, 1994; Van Hook 2007). Het verkrijgen van de nationaliteit van het land waarin men verblijft, biedt een zekere verblijfsstatus, politieke rechten en allerhande formele en informele privileges. Daartegenover staan kosten, zoals het opdoen van de soms verplichte kennis van taal en cultuur, uitgaven voor documenten en leges en eventueel het opgeven van de oorspronkelijke nationaliteit. Of deze investeringen

[1] ind.nl/Documents/2015%20Ranov%20en%20afgewezen%20Naturalisatieverzoeken.pdf

opwegen tegen de voordelen van naturalisatie hangt mede af van de levensfase waarin de migrant zich bevindt. Zo zullen migranten die op latere leeftijd migreren minder geneigd zijn te naturaliseren omdat de vereiste investering niet opweegt tegen de beperkte periode waarin zij van de voordelen van naturalisatie gebruik kunnen maken. Migranten uit economisch minder ontwikkelde of politiek instabiele landen waar vrijheid en veiligheid onzeker zijn en de levensstandaard laag ligt, zijn meer geneigd te naturaliseren. Zij zullen willen voorkomen dat ze ooit teruggestuurd worden naar het land van herkomst en hebben meer te winnen bij naturalisatie dan migranten uit politiek stabiele en economisch ontwikkelde landen. Verder spelen opleidingskenmerken een rol. Hoger opgeleiden en migranten die onderwijs hebben gevolgd in het bestemmingsland zijn vaker genaturaliseerd dan laagopgeleiden of migranten die alleen onderwijs hebben gevolgd in het land van herkomst (Bevelander & Veenman, 2008). De beslissing om al dan niet te naturaliseren is verder geen louter individuele aangelegenheid: ook familieomstandigheden spelen een rol. Migranten met jonge kinderen zullen eerder geneigd zijn te naturaliseren, aangezien zij gebaat zijn bij een stabiele situatie waarin hun kinderen kunnen opgroeien (Portes & Curtis, 1987; Yang, 1994). Peters et al. (2015b) tonen voor Nederland aan dat migranten met een Nederlandse partner, migranten met kinderen en jongere migranten vaker naturaliseren. Ook de naturalisatievoorwaarden spelen een rol. Hoe meer voorwaarden er zijn en hoe strikter deze worden gehandhaafd beïnvloedt in sterke mate of migranten daadwerkelijk naturaliseren. Europees onderzoek laat zien dat migranten in landen waar het naturalisatiebeleid restrictiever is, minder vaak naturaliseren (Dronkers & Vink, 2012).

De afgelopen decennia is in Nederland de naturalisatiewetgeving verschillende malen gewijzigd. Bij de inwerkingtreding van de Rijkswet op het Nederlanderschap in 1985 werden veranderingen doorgevoerd die het vreemdelingen makkelijker maakten om te naturaliseren. Het verkrijgen van de Nederlandse nationaliteit werd gezien als `een zinvolle en passende juridische bevestiging en voltooiing van het proces van voortschrijdende participatie en integratie in de Nederlandse samenleving' (WODC, 1993; p.1). Sinds eind jaren negentig van de vorige eeuw is het naturalisatiebeleid restrictiever geworden (De Hart, 2005; Van Oers et al. 2013) en zijn de voorwaarden voor naturalisatie aangescherpt. Met de aanpassing van de Rijkswet op het Nederlanderschap in 2003 wordt de mate van inburgering mede bepaald via een naturalisatietoets. Spreek-, schrijf- luister- en leesvaardigheid werden hiermee een vereiste voor naturalisatie. Sinds 2007 wordt ook de kennis van de Nederlandse maatschappij getoetst door middel van het inburgeringsexamen. Cijfers van het CBS laten zien dat het aantal naturalisaties na de wijziging daalde van 42.000 per jaar in 2002 naar 21.000 per jaar in 2004. Dit bleef tot 2010 redelijk stabiel rond de 20 000 per jaar. Daarna steeg het aantal naturalisaties tot 27 000 in 2014 (CBS, 2015).

Ranov-vergunninghouders konden vanaf 15 juni 2012 een verzoek om naturalisatie indienen. Op 1 januari 2015 waren 8080 verzoeken om naturalisatie ingewilligd (TK brief 19 637, 1985). Op basis van bovenstaande bevindingen uit de literatuur zou te verwachten zijn dat meer mensen uit deze groep willen naturaliseren. Ranov-ers zijn al (zeer) lang in Nederland en komen voor het overgrote deel uit politiek instabiele landen waar het economisch minder goed gaat.

Een rapport van Vluchtelingenwerk Nederland (2014) over de hindernissen die Ranov-vergunninghouders ondervinden om kansrijk het Nederlanderschap aan te vragen (VWN, 2014), maakt aan de hand van enkele case studies duidelijk dat Ranov-vergunninghouders en hun kinderen problemen ervaren bij het verkrijgen

van de benodigde documenten uit het land van herkomst en om deze reden geen verzoek tot naturalisatie indienen. Uit het rapport is niet duidelijk op te maken of het hier gaat om uitzonderingen of om een breder probleem. Verder is onduidelijk hoe het probleem van het verkrijgen van documenten zich verhoudt tot andere mogelijke belemmeringen en overwegingen bij het indienen van een verzoek om naturalisatie. Het onderhavige onderzoek moet hier meer helderheid in brengen.

1.3 Doelstelling van het onderzoek

Het onderzoek brengt in kaart waarom bijna twee derde deel van de Ranov-vergunninghouders geen aanvraag tot naturalisatie indiende.

Om deze hoofdvraag te beantwoorden, is deze opgedeeld in de volgende subvragen:
1. Wat zijn de achtergrondkenmerken van niet genaturaliseerde Ranov-ers en verschillen deze van de kenmerken van voormalig Ranov-ers die wel genaturaliseerd zijn?
2. Welke redenen geven (voormalige) Ranov-ers om al dan niet te kiezen voor de Nederlandse nationaliteit?
3. Ervaren Ranov-ers belemmeringen bij het aanvragen van naturalisatie en welke belemmeringen ervaren zij?

1.4 Methoden van onderzoek

1.4.1 Literatuuronderzoek

Ten behoeve van instrumentontwikkeling en om de bevindingen uit de web enquête te kunnen vergelijken met resultaten uit eerder onderzoek naar naturalisatie is literatuuronderzoek gedaan. Hiervoor is de internationale en nationale wetenschappelijke literatuur naar motieven voor naturalisatie en determinanten van naturalisatie geïnventariseerd.

1.4.2 Doelgroep onderzoek

De doelgroep van de studie zijn de personen die nu of in het verleden een Ranov-vergunning hadden en op peildatum 13 februari 2015 waren ingeschreven in de BRP. Dit waren 24.899 personen. Via het IND-registratiesysteem INDiGO konden voor deze groep kenmerken op het gebied van geslacht, nationaliteit en leeftijd bepaald worden. Op deze manier kunnen achtergrondkenmerken vergeleken worden van genaturaliseerde Ranov-ers en niet-genaturaliseerde Ranov-ers. Eventuele verschillen tussen deze groepen zouden een eerste verklaring kunnen geven voor verschillen in naturalisatie percentages.

1.4.3 Webenquête

Ten behoeve van de dataverzameling is een vragenlijst ontworpen waarin zowel gesloten als open vragen zijn opgenomen (zie bijlage 2). De vragenlijst is gebaseerd op de onderzoeksvragen, de bestaande literatuur over naturalisatie en achtergrondinformatie uit gesprekken met experts. Onderwerpen die in de vragenlijst zijn opgenomen, zijn onder andere de motieven om een verzoek tot naturalisatie in te dienen, de ervaringen met de procedure en eventuele problemen bij de aanvraag.

De vragenlijst is als webenquête online gezet op een beveiligde website. De vragenlijst is ingevuld door zowel genaturaliseerde Ranov-vergunninghouders als niet-genaturaliseerde Ranov-vergunninghouders. Via het IND-registratiesysteem INDiGO zijn de adresgegevens opgevraagd van de 24.899 (voormalige) Ranov-vergunninghouders van wie op 13 februari 2015 een adres bekend was. Een minderjarige vreemdeling kan niet zelfstandig een verzoek om naturalisatie indienen, maar is voor zijn naturalisatie afhankelijk van zijn ouder(s). Om die reden is in dit onderzoek alleen de groep op dit moment meerderjarige houders van een Ranov-vergunning onderzocht op hun beweegredenen om wel of niet een naturalisatieverzoek in te dienen. Uit het adressenbestand zijn willekeurig 1000 mensen van minimaal 18 jaar aangeschreven met het verzoek om deel te nemen aan de webenquête. Respondenten konden via een persoonlijke code inloggen waardoor de vragenlijst anoniem kon worden ingevuld. Respondenten die de vragenlijst ingevuld hadden ontvingen een cadeaubon van € 15 voor hun medewerking.

1.4.4 Respons

De respons op de webenquête was zeer hoog. Na een herhaalde oproep hebben uiteindelijk 462 respondenten de online vragenlijst geheel of gedeeltelijk ingevuld, een respons van 46%. Drieënveertig respondenten die wel een start hebben gemaakt met het invullen van de vragenlijst hebben de enquête niet voltooid en worden buiten beschouwing gelaten in dit onderzoek. Resultaten in deze rapportage zijn gebaseerd op de antwoorden van de 419 respondenten die de vragenlijst volledig hebben ingevuld (42% van de aangeschreven groep). De groep Ranov-ers die de vragenlijst invulde is representatief voor de totale populatie wat betreft nationaliteit en geslacht. Ook het percentage respondenten dat genaturaliseerd is komt vrijwel overeen met het percentage genaturaliseerden in de groep als geheel (27,6% tegenover 29,5%). De gemiddelde leeftijd van de Ranov-ers in de steekproef is wat hoger (39 jaar) dan in de populatie (35 jaar) doordat minderjarigen buiten de steekproef zijn gelaten.

1.4.5 Interviews

In de periode februari 2015 tot en met juli 2015 zijn semi-gestructureerde interviews gehouden met vijftien Ranov-ers en drie medewerkers van belangenorganisaties (VluchtelingenWerk Nederland en INLIA). In deze interviews is nader ingegaan op motieven om al dan niet een verzoek tot naturalisatie in te dienen, op de ervaringen met de procedure tot nu toe en eventuele problemen bij de aanvraag. Deze diepte-interviews worden gebruikt om nadere duiding te geven van resultaten uit de webenquête.

De respondenten werden op verschillende manieren geworven: zeven Ranov-ers zijn geworven via organisaties die in contact staan met de doelgroep, zoals Vluchtelingenwerk Nederland, door middel van de zogeheten sneeuwbal methode, waarbij aan respondenten werd gevraagd om Ranov-ers in te lichten over het onderzoek en hen te vragen om hieraan deel te nemen en via het eigen netwerk van de onderzoekers. Daarnaast hadden 100 respondenten die de webenquête hadden ingevuld aangegeven bereid te zijn mee te werken aan een interview. Uit deze groep zijn acht respondenten geselecteerd. Bij de selectie van respondenten was een streven naar diversiteit leidend. De geïnterviewde mannen en vrouwen zijn dan ook afkomstig uit verschillende herkomstlanden en variëren in leeftijd en gezinssamenstelling (zie bijlage 3 voor een overzicht).

1.5 Indeling rapport

In hoofdstuk 2 wordt het beleidskader gegeven waarbinnen naturalisatie van Ranov-ers zich afspeelt. Dit kader is van belang om de resultaten uit de empirische hoofdstukken 3 en 4 te kunnen interpreteren. Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de kenmerken van de gehele populatie uitgesplitst naar degenen die wel en niet genaturaliseerd zijn. Ook komen hier de motieven aan de orde om al dan niet te (willen) naturaliseren. Hoofdstuk 4 gaat specifiek in op de groep Ranov-ers die wel zou willen naturaliseren, maar hierbij op belemmeringen stuit. Op grond van deze uitkomsten worden in hoofdstuk 5 de onderzoeksvragen beantwoord.

2 Beleidskader[2]

In dit hoofdstuk wordt in paragraaf 2.1 het beleidskader geschetst dat geldig was voor de Ranov-vergunningverlening. Daarna wordt in paragraaf 2.2 het beleidskader geschetst dat van toepassing is bij verzoeken om naturalisatie.

2.1 Achtergrond Ranov

Op 15 juni 2007 is de Regeling ter afwikkeling nalatenschap oude vreemdelingenwet (Ranov) als beleidsregel opgenomen in de Vreemdelingencirculaire (Vc).[3] Deze regeling was bedoeld voor vreemdelingen die onder de oude Vreemdelingenwet (dus vóór 1 april 2001) een asielaanvraag hebben ingediend en sindsdien ononderbroken in Nederland hebben verbleven. Deze vreemdelingen kwamen onder bepaalde voorwaarden in aanmerking voor een reguliere verblijfsvergunning, die bekend is als de Ranov-vergunning.
Op grond van deze regeling werd een vergunning verleend aan de vreemdeling die:
- de eerste asielaanvraag vóór 1 april 2001 heeft ingediend, of die zich reeds vóór 1 april 2001 bij de IND of de vreemdelingenpolitie heeft gemeld voor het indienen van een asielaanvraag;
- sinds 1 april 2001 ononderbroken in Nederland heeft verbleven; en
- voor zover van toepassing, vooraf schriftelijk heeft aangegeven dat hij zijn lopende procedures onvoorwaardelijk intrekt bij verblijfsaanvaarding op grond van de regeling.

Wanneer er sprake was van contra-indicaties, werd de verblijfsvergunning niet verleend. De volgende contra-indicaties waren voor de regeling van toepassing:
- de vreemdeling vormt een gevaar voor de openbare orde (inclusief artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag), of de nationale veiligheid;
- de vreemdeling is reeds houder van een verblijfsvergunning, anders dan een bij deze regeling genoemde verblijfsvergunning voor bepaalde tijd;
- de vreemdeling is onderdaan van een lidstaat van de EU/EER; of
- de vreemdeling heeft in verschillende procedures verschillende identiteiten of nationaliteiten opgegeven waarvan in rechte is vastgesteld dat hieraan geen geloof kan worden gehecht.

Het niet in bezit zijn van een geldig vreemd paspoort werd niet tegengeworpen bij het verlenen van verblijfsrecht.
Daarnaast werd op grond van de regeling verblijf toegestaan aan gezinsleden van een vreemdeling aan wie verblijf op grond van de regeling is toegekend. Hierbij was de voorwaarde dat deze gezinsleden uiterlijk op 13 december 2006 Nederland waren ingereisd en dat de gezinsband al bestond voor de komst van de hoofdpersoon naar Nederland. Verblijf werd ook toegestaan voor in Nederland geboren kinderen van wie de ouder(s) op grond van de regeling verblijf werd toegestaan. Voor 1 januari 2009 uit Ranov-vergunninghouders in Nederland geboren kinderen hebben ook een Ranov-vergunning gekregen.

---

[2] Het hier gebruikte beleidskader is vrijwel identiek aan het gebruikte beleidskader in het IND onderzoek naar afgewezen verzoeken om naturalisatie (IND 2015)

[3] Staatscourant nr. 111, 13 juni 2007 (WBV 2007/11).

Per brief van 9 december 2008 is aan de Tweede Kamer bericht dat de Regeling per 1 januari 2009 is gesloten.[4] De desbetreffende beleidsregels zijn komen te vervallen.

2.2 Naturalisatie

De Rijkswet op het Nederlanderschap (RWN) regelt op welke wijze het Nederlanderschap wordt verkregen en wanneer iemand het Nederlanderschap verliest. Er zijn drie mogelijkheden om Nederlander te worden. Iemand kan het Nederlanderschap van rechtswege verkrijgen (bijvoorbeeld door geboorte als kind van een Nederlandse ouder). De andere mogelijkheden zijn het afleggen van een optieverklaring of de indiening van een verzoek om naturalisatie tot Nederlander. Hieronder wordt ingegaan op het verzoek om naturalisatie.
Om in aanmerking te komen voor het Nederlanderschap op grond van naturalisatie, moet de verzoeker aan de volgende voorwaarden voldoen[5]:

- De verzoeker is meerderjarig;
- Er bestaan geen bedenkingen tegen het verblijf voor onbepaalde tijd van de verzoeker;
- De verzoeker heeft tenminste vijf jaar onmiddellijk voorafgaande aan het verzoek om naturalisatie toelating en hoofdverblijf in Nederland, Aruba, Curaçao of Sint Maarten;
- De verzoeker is voldoende ingeburgerd en hij kan Nederlands spreken, lezen, schrijven en verstaan. Dit kan de verzoeker bijvoorbeeld aantonen door het overleggen van een inburgeringsdiploma; en
- De verzoeker verklaart bereid te zijn om bij de verkrijging van het Nederlanderschap een verklaring van verbondenheid af te leggen.

Het verzoek om naturalisatie wordt afgewezen indien:

- op grond van het gedrag van de verzoeker ernstige vermoedens bestaan dat hij een gevaar oplevert voor de openbare orde, de goede zeden, of de veiligheid van het Koninkrijk;
- de verzoeker die een andere nationaliteit bezit niet al het mogelijke heeft gedaan om die nationaliteit te verliezen of niet bereid is om het mogelijke te zullen doen om, na totstandkoming van naturalisatie, die nationaliteit te verliezen.

Medeverlening minderjarige vreemdelingen
Een minderjarige vreemdeling kan niet zelfstandig een verzoek om naturalisatie indienen. Wanneer de ouder(s) van de minderjarige vreemdeling een verzoek om naturalisatie indienen, kan tegelijkertijd voor het minderjarige kind een verzoek tot medeverlening worden ingediend. Deze wettelijke systematiek leidt ertoe dat op het moment dat het verzoek om naturalisatie van de ouder wordt afgewezen, automatisch ook de medeverlening van het minderjarige kind wordt afgewezen.
Wanneer de minderjarige vreemdeling voor wie een verzoek om medeverlening is ingediend meerderjarig wordt voordat de ouder het Nederlanderschap heeft verkregen, wordt het verzoek om medeverlenen om die reden afgewezen. Om Nederlander te worden, kan de net meerderjarig geworden vreemdeling een eigen naturalisatieverzoek indienen.

---

4 Staatscourant nr. 2562, 29 december 2008 (WBV 2008/31).

5 De voorwaarden die genoemd worden zijn de hoofdregels die gelden om in aanmerking te komen voor naturalisatie. Voor een aantal voorwaarden bestaan echter ook uitzonderingen (zie hiervoor artikel 8, 9 en 10 van de RWN).

Identiteit en nationaliteit
De houder van een *reguliere* verblijfsvergunning is als hoofdregel verplicht om bij het indienen van een naturalisatieverzoek zijn identiteit en nationaliteit aan te tonen.[6] Dit doet hij met het overleggen van een gelegaliseerde of van een apostille-stempel voorziene geboorteakte en een geldig buitenlands paspoort.

De voorwaarden om identiteit en nationaliteit aan te tonen zijn sinds 1 mei 2009 aangescherpt. Houders van een verblijfsvergunning asiel zijn vrijgesteld van de eis om bovenstaande documenten te overleggen bij een verzoek om naturalisatie. Ranov-ers hebben een reguliere vergunning en moeten de officiële documenten overleggen.
Van deze hoofdregel wordt afgeweken als sprake is van bewijsnood of als het in het individuele geval onredelijk zou zijn om vast te houden aan de hoofdregel.

Bewijsnood akten van de burgerlijke stand
Bij buitenlandse akten wordt bewijsnood aangenomen als:
- het bewuste document (bijvoorbeeld een geboorteakte) nooit is opgemaakt omdat in het desbetreffende land nooit geboorteakten worden/werden opgemaakt;
- het bewuste document is opgemaakt, maar het register waarin het was opgenomen, verloren is gegaan;
- op basis van een ambtsbericht van het ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ) is besloten om vanwege de politieke situatie in een land (tijdelijk) niet te verlangen dat uit dat land akten (of andere bewijsstukken) worden overgelegd.

Soms kan, afhankelijk van het land waar het over gaat, in plaats van een niet-leverbare geboorteakte een alternatief bewijsstuk van de geboorte worden overgelegd, bijvoorbeeld een geboortebewijs uit een ziekenhuis of een inschrijving in een familieboekje dat de ouders bezitten

Bewijsnood geldig buitenlands paspoort
Bij een buitenlands paspoort wordt bewijsnood aangenomen als:
- betrokkene staatloos is;
- op basis van een ambtsbericht van BZ is besloten om vanwege de politieke situatie in een land (tijdelijk) niet te verlangen dat van dat land een geldig reisdocument wordt overgelegd.

Afhankelijk van de nationaliteitswetgeving in het land dat het betreft, kan in plaats van een geldig buitenlands paspoort soms genoegen worden genomen met een recente nationaliteitsverklaring om het bezit van de vreemde nationaliteit aannemelijk te maken.

Afkomstig uit land zonder (erkend) centraal gezag
De verzoeker die vanwege het ontbreken van centraal gezag of door Nederland erkend centraal gezag in de verblijfsrechtelijke procedure is vrijgesteld van het 'paspoortvereiste' en die in het bezit is van een regulier verblijfsdocument, moet zijn identiteit en nationaliteit aantonen. De verzoeker overlegt hiervoor de documenten waarover hij de beschikking heeft, zoals een paspoort, identiteitsbewijs, geboortebewijs en/of huwelijksakte. In dit geval wordt niet om legalisatie en verificatie van

---

6 Handleiding voor de toepassing van de Rijkswet op het Nederlanderschap (HRWN), toelichting bij artikel 7 RWN.

deze documenten gevraagd. Op het moment van schrijven is dit van toepassing op onderdanen van Somalië.[7]

Artikel 4:84 Awb
Als geen sprake is van bewijsnood gaat de overheid ervan uit dat het gevraagde document kan worden geleverd. Er kunnen echter redenen zijn om de vreemdeling toch niet te vragen het document te overleggen, bijvoorbeeld omdat hij/zij gevaar loopt bij die andere overheid. Deze overweging heeft geleid tot een permanente ontheffing voor vreemdelingen die in het bezit zijn van een verblijfsvergunning asiel. In individuele gevallen kan ook bij een reguliere verblijfsvergunning aanleiding bestaan om de voorwaarde tot het overleggen van documenten niet te handhaven, als dat onredelijk is.

Uitzondering Syrië
Op grond van het ambtsbericht van het ministerie van BZ van 11 december 2013 is vanwege de bestaande politieke situatie in Syrië besloten dat in de naturalisatieprocedure tot 1 april 2016 een in Syrië geboren vreemdeling niet een uit Syrië afkomstige geboorteakte hoeft te overleggen[8]. Het ambtsbericht Syrië geeft aan dat civiele registers vernietigd zijn dan wel niet meer volledig functioneren. Deze vrijstelling is per 21 november 2014 uitgebreid met het Syrische paspoort.[9]

Naturalisatieprocedure
De vreemdeling dient een verzoek om naturalisatie in bij de gemeente. In de HRWN wordt aangegeven dat de burgemeester voorafgaand aan de indiening van een verzoek om naturalisatie informatie verstrekt aan de verzoeker. Als de verzoeker (nog) niet voldoet aan de voorwaarden voor naturalisatie en/of niet alle vereiste gegevens heeft verstrekt of de gevraagde documenten heeft overgelegd, wordt hem ontraden om een verzoek in te dienen. Als de verzoeker onder deze omstandigheden toch een verzoek om naturalisatie wil indienen, moet de burgemeester het verzoek in ontvangst nemen.
Bij het indienen van het verzoek, moet de verzoeker de leges voldoen. De leges bedragen € 829 voor een enkelvoudig verzoek en € 1.058 voor een meervoudig verzoek. De burgemeester voert een onderzoek uit en gaat na of de verzoeker voldoet aan alle voorwaarden voor naturalisatie. De burgemeester brengt vervolgens een schriftelijk advies uit aan de IND over het verzoek om naturalisatie. De IND beoordeelt het verzoek om naturalisatie. Als het verzoek wordt ingewilligd, wordt een voorstel tot verlening van het Nederlanderschap aan Zijne Majesteit de Koning voorgelegd. Hij verleent uiteindelijk het Nederlanderschap.
Op grond van artikel 60b, tweede en vierde lid Besluit verkrijging en verlies Nederlanderschap (BVVN) is in Nederland de burgemeester bevoegd tot bekendmaking van het naturalisatiebesluit. Hij roept de naturalisandus tijdig op voor een naturalisatieceremonie (Wubs et al., 2010). Verschijnt de opgeroepen persoon niet, dan vindt geen uitreiking plaats en wordt een oproep voor de volgende ceremonie toegezonden. Wordt het besluit niet binnen een jaar bekendgemaakt, dan vervalt het. De naturalisandus is dan geen Nederlander geworden. Om alsnog in aanmerking te komen voor het Nederlanderschap moet deze persoon hiervoor een nieuw verzoek tot naturalisatie indienen.

---

[7] Toelichting bij artikel 7 RWN, paragraaf 3.5. Handleiding voor de toepassing van de Rijkswet op het Nederlanderschap.

[8] Staatscourant 2014 nr. 8423, 3 april 2014 (WBN 2014/1).

[9] Staatscourant 2014 nr. 36934, 24 december 2014 (WBN 2014/8).

Wanneer een verzoek om naturalisatie wordt afgewezen, kan betrokkene binnen een periode van zes weken na datum beslissing een bezwaarschrift indienen.[10] Tegen de beslissing op het bezwaarschrift kan betrokkene beroep instellen bij de rechtbank, sector bestuursrecht. Na de uitspraak van de rechtbank kan zowel de verzoeker als de Minister van Veiligheid en Justitie hoger beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State.

[10] Artikel 6:7 Algemene wet bestuursrecht (Awb).

3 Kenmerken genaturaliseerde en niet-genaturaliseerde Ranov-ers

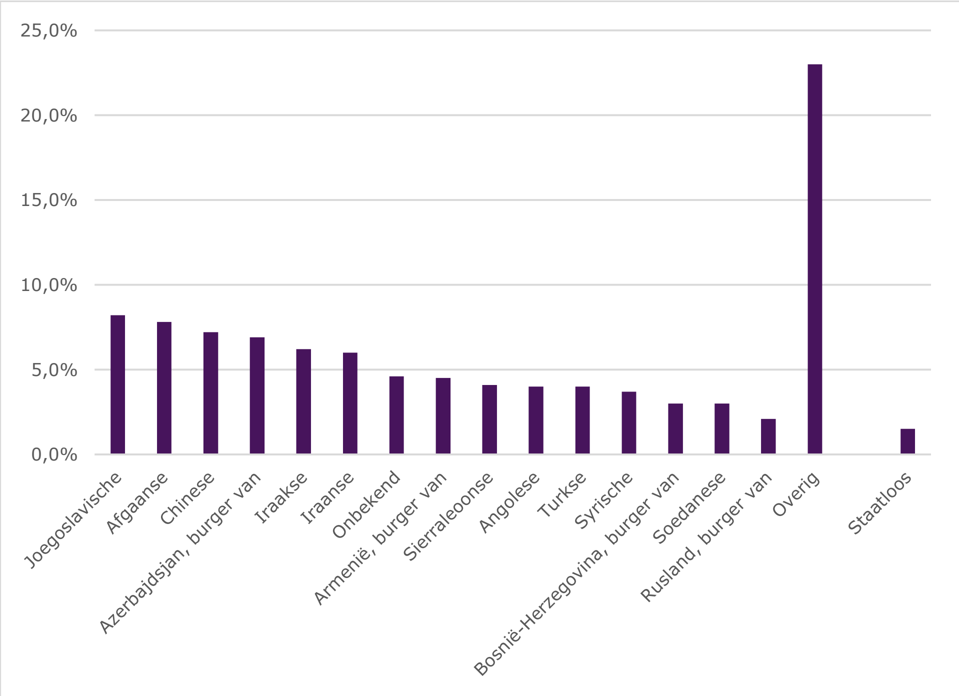
In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de kenmerken van de doelgroep van dit onderzoek; (voormalige) Ranov-vergunninghouders zoals deze op 13 februari 2015 bij de IND bekend waren (N=24.899). Ook worden de achtergrondkenmerken van Ranov-ers die genaturaliseerd zijn vergeleken met die van de Ranov-ers die dit niet deden aan de hand van zowel de IND-data als de data uit de webenquête.

3.1 Beschrijving populatie Ranov-vergunninghouders

3.1.1 Nationaliteit

Figuur 3.1 laat zien dat de oorspronkelijke nationaliteiten van de Ranov-vergunninghouders zeer divers zijn. In totaal zijn er 105 verschillende nationaliteiten te vinden in de populatie. Daarbij is geen sprake van één overheersend grote groep. Er zijn verschillende groepen van ongeveer dezelfde grootte en er is een zeer grote groep met 'overige nationaliteiten'. De Ranov-ers die staatloos zijn (1,5%), en degenen van wie de nationaliteit als 'onbekend' is geregistreerd (4,8%) zijn ook opgenomen in de tabel.

Figuur 3.1 Meest voorkomende nationaliteiten van Ranov-vergunninghouders (n=24.899)

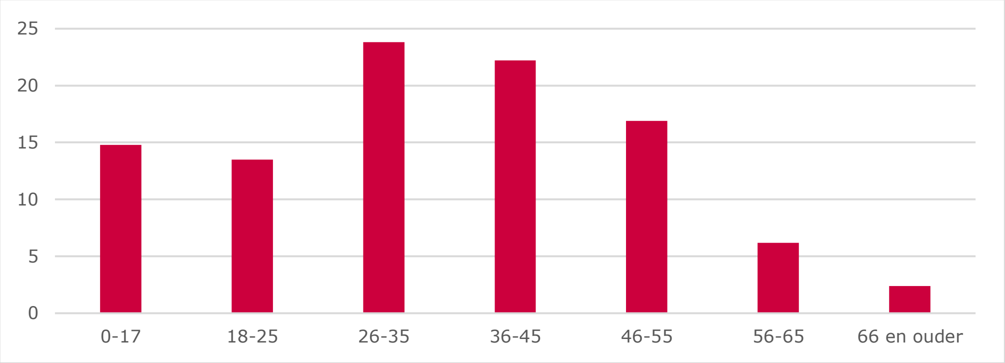

Bron: IND (2015)

3.1.2 Leeftijd

De groep Ranov-vergunninghouders is relatief jong (zie figuur 3.2). De best vertegenwoordigde leeftijdscategorieën zijn 26-35 jaar en 36-45 jaar. Ook is er een grote groep minderjarigen (15%). De huidige groep 18-25 jaar was op het moment van vergunningverlening grotendeels nog minderjarig.

Figuur 3.2 Leeftijdsverdeling van Ranov-vergunninghouders in categorieën (n=24.899)

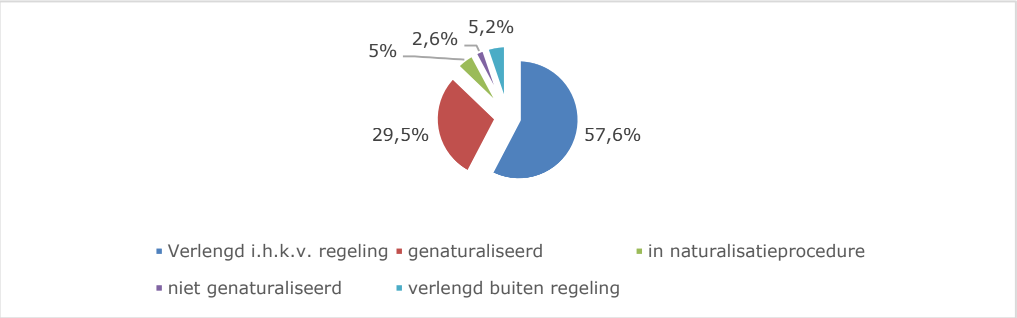

Bron: IND (2015)

3.1.3 Status

Figuur 3.3 laat zien wat de status is van de Ranov-vergunninghouders op 13 februari 2015. Meer dan de helft van de Ranov-ers (meerderjarigen en minderjarigen) heeft zijn of haar verblijfsvergunning verlengd in het kader van de Ranov-regeling (58%). Een klein deel heeft de verblijfsvergunning verlengd buiten de regeling (5%), bijvoorbeeld door de vergunning om te zetten naar verblijf bij partner. Bijna een derde deel is genaturaliseerd. Een klein deel van de populatie heeft een naturalisatieverzoek ingediend maar is afgewezen[11] (3%). Zo'n 5% van de Ranov-vergunninghouders zat op de genoemde peildatum nog in de naturalisatie-procedure.

Figuur 3.3 Status Ranov-vergunninghouders (n=24.899)

Bron: IND (2015)

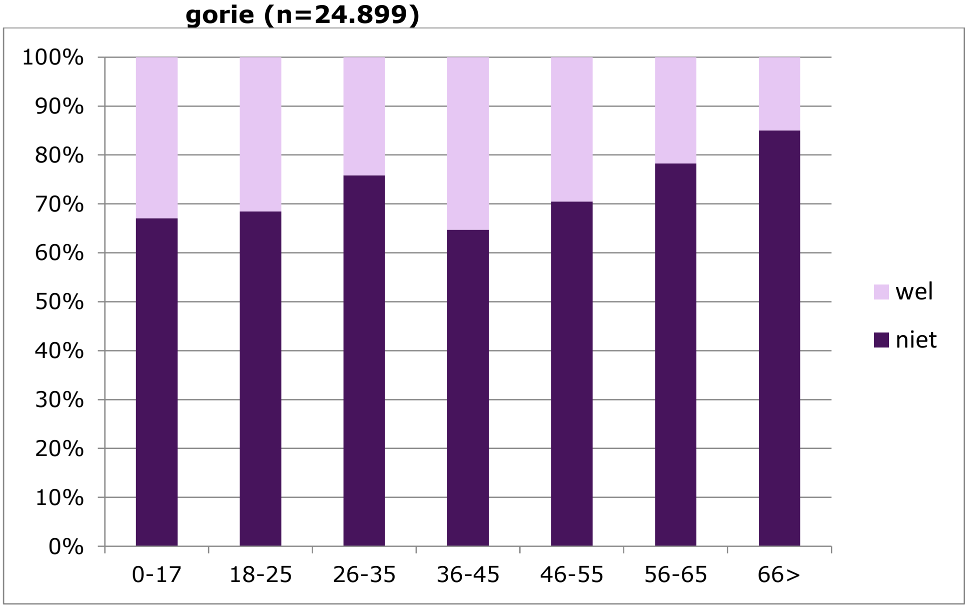
[11] Zie IND (2015) voor analyses naar de afgewezen naturalisatieverzoeken van Ranov-vergunninghouders. //ind.nl/Documents/2015%20Ranov%20en%20afgewezen%20Naturalisatieverzoeken.pdf

3.2 Kenmerken van genaturaliseerde en niet-genaturaliseerde Ranov-ers

3.2.1 Naturalisatie naar leeftijdscategorie

In figuur 3.4 is te zien dat Ranov-vergunninghouders in alle leeftijdscategorieën merendeels niet genaturaliseerd zijn. Personen in de leeftijdscategorie 36-45 jaar zijn het vaakst genaturaliseerd in vergelijking met de andere leeftijdsgroepen. De Ranov-vergunninghouders in de categorie 66 jaar of ouder zijn het minst vaak genaturaliseerd.

Figuur 3.4 Naturalisatie Ranov-vergunninghouders naar leeftijdscategorie (n=24.899)

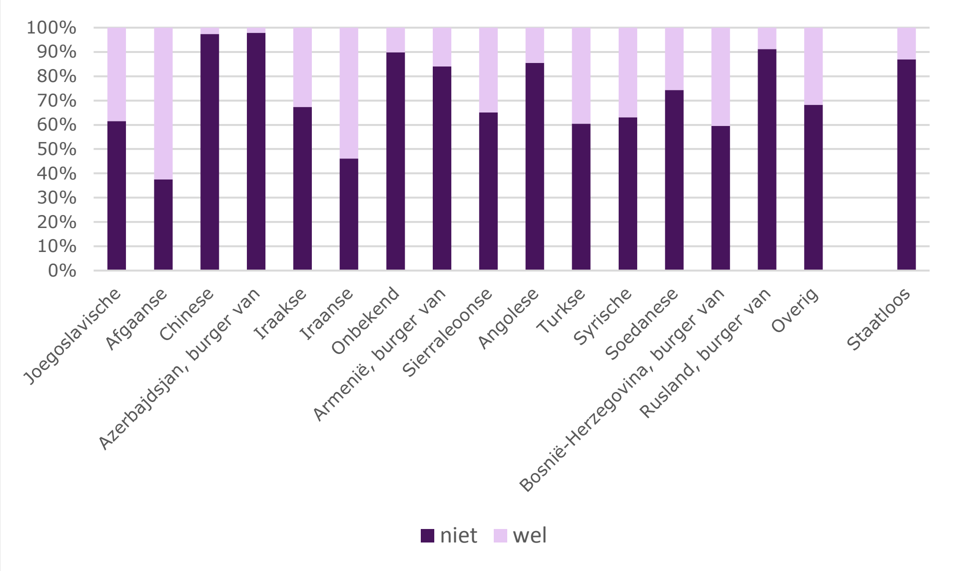

Bron: IND (2015)

3.2.2 Naturalisatie naar nationaliteit

In figuur 3.5 is te zien dat er veel verscheidenheid is in de mate waarin Ranov-vergunninghouders van verschillende nationaliteiten zijn genaturaliseerd. Van de Ranov-vergunninghouders uit China en uit Azerbeidzjan is bijna niemand genaturaliseerd (respectievelijk 3% en 2%). Ranov-ers met de Afghaanse en Iraanse nationaliteit zijn juist relatief vaak genaturaliseerd.

Figuur 3.5 Naturalisatie naar nationaliteit (n=24.899)

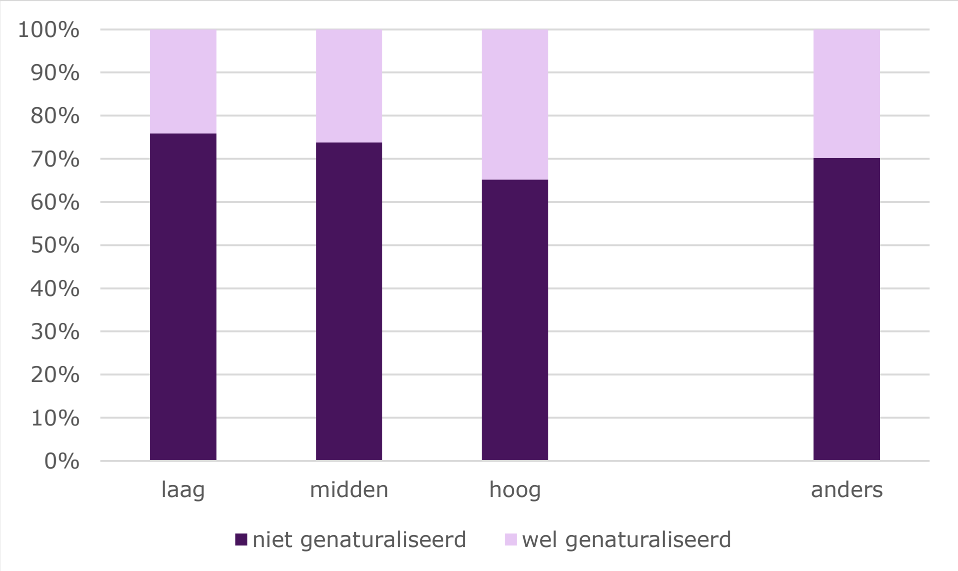

Bron: IND (2015)

3.2.3 Naturalisatie naar opleidingsniveau

Aan de hand van de resultaten van de webenquete zijn er nog enkele vergelijkingen te maken tussen wel en niet genaturaliseerde respondenten. Figuur 3.6 laat zien dat er verschillen zijn in percentages genaturaliseerden per opleidingsniveau. Hoog opgeleide respondenten zijn vaker genaturaliseerd (35%) dan laag opgeleide respondenten (24,5%). Dit is in lijn met resultaten uit de wetenschappelijke literatuur over naturalisatie (zie inleiding).

Figuur 3.6 Naturalisatie naar opleiding (n=419)

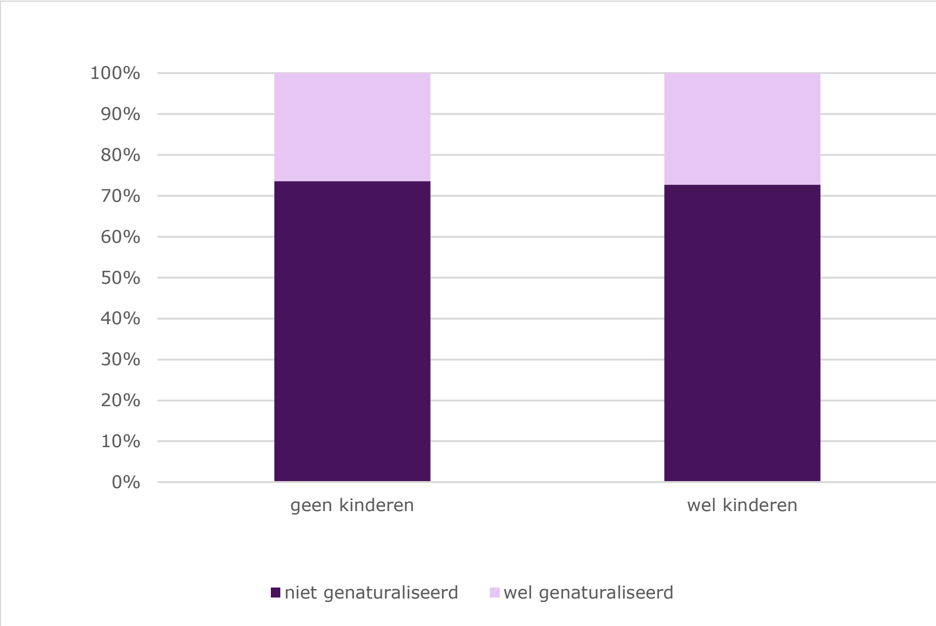

Bron: Webenquête (WODC, 2015)

3.2.4 *Naturalisatie naar ouderschap*

Respondenten met en of zonder kinderen zijn ongeveer even vaak genaturaliseerd (figuur 3.7). Respondenten die geen kinderen hebben, zijn in 26% van de gevallen genaturaliseerd, respondenten die wel kinderen hebben in 27% van de gevallen. Dit is opvallend aangezien uit eerdere studies naar naturalisatie bleek dat mensen met kinderen eerder overgaan tot naturalisatie. Het zou dus te verwachten zijn dat met name in de groep Ranov-ers met kinderen het percentage genaturaliseerden hoger zou zijn.

Figuur 3.7 Naturalisatie naar het hebben van kinderen (n=419)

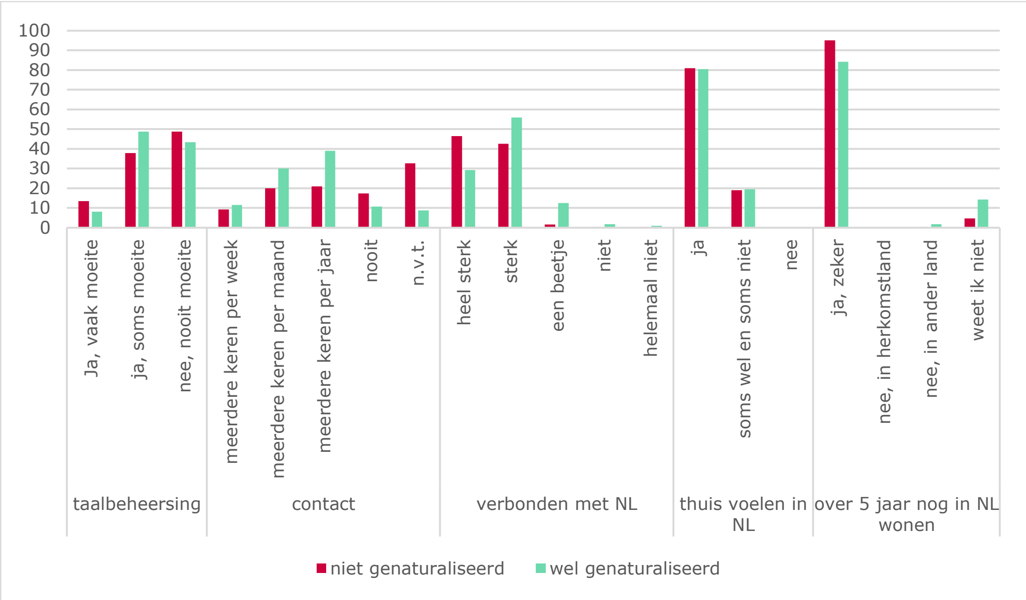

Bron: Webenquête (WODC, 2015)

3.2.5 *Naturalisatie naar verbondenheid met Nederland*

In de webenquête zijn enkele vragen gesteld over hoe verbonden mensen zich voelen met Nederland, of zij de Nederlandse taal beheersen, hoe vaak zij nog contact hebben met vrienden en familie in het land van herkomst en of zij denken over vijf jaar nog in Nederland te wonen.
Verschillen tussen wel-en niet-genaturaliseerden doen zich met name voor op de indicatoren ‘contact met land van herkomst’ en ‘over vijf jaar nog in Nederland wonen’. Genaturaliseerden hebben vaker contact met familie en vrienden in het land van herkomst terwijl niet-genaturaliseerden vaker aangeven geen familie en vrienden meer te hebben in het land van herkomst (figuur 3.8). Het overgrote deel van de niet-genaturaliseerde respondenten (95%) geeft aan over vijf jaar zeker nog in Nederland te wonen terwijl 5% hierover twijfelt. Een groter deel van de genaturaliseerden (14 %) twijfelt nog of hun toekomst in Nederland ligt.

Figuur 3.8 Taalbeheersing, contact met land van herkomst, verbondenheid met Nederland, thuis voelen in Nederland, over vijf jaar nog in Nederland wonen naar naturalisatie (wel/niet)

Bron: Webenquête (WODC, 2015)

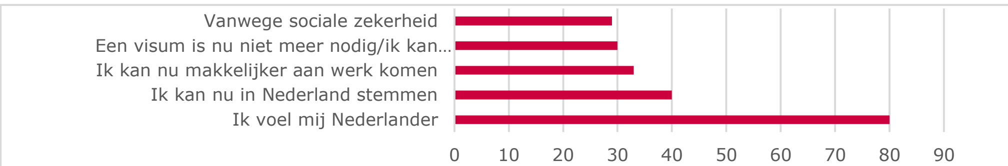
3.3 Motieven voor naturalisatie

Naast de invloed van achtergrondkenmerken spelen ook persoonlijke motieven van migranten een rol bij de overweging om te naturaliseren of niet. In deze paragraaf worden de motieven van genaturaliseerde en niet-genaturaliseerde respondenten vergeleken op basis van de gegevens uit de webenquête.

3.3.1 Genaturaliseerde respondenten

Voormalige Ranov-vergunninghouders die zijn genaturaliseerd (n=113) geven meerdere redenen op waarom ze voor de Nederlandse nationaliteit hebben gekozen. In figuur 3.9 staan de redenen gerangschikt in een top-5. De meest gekozen reden om te naturaliseren is dat men zich Nederlander voelt. Maar liefst 80% van de 113 respondenten die genaturaliseerd zijn, gaf aan dat dit een motief was om te kiezen voor de Nederlandse nationaliteit. Ook het in Nederland kunnen stemmen speelt een belangrijke rol voor deze groep. Op afstand volgen de meer praktische motieven: gemakkelijker aan werk kunnen komen, makkelijker reizen en de sociale zekerheid.

Figuur 3.9 Motieven voor naturalisatie (n=113)

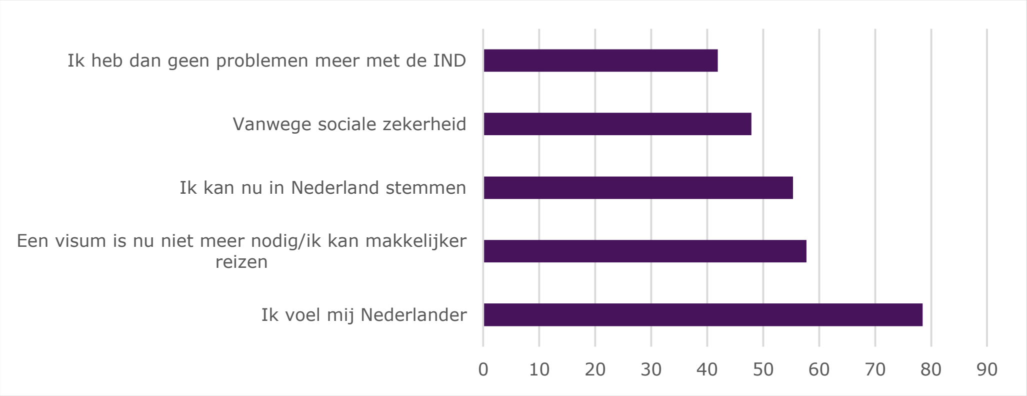
Bron: Webenquête (WODC, 2015)

3.3.2 *Niet-genaturaliseerde respondenten*

Binnen de groep Ranov-ers die niet genaturaliseerd is (n=306), is vervolgens onderscheid gemaakt tussen hen die wel willen naturaliseren (n=284) in de toekomst en zij die dit momenteel niet willen (n=22). De beweegredenen van deze twee groepen worden in de volgende paragraaf los van elkaar uiteengezet.

Respondenten met belangstelling voor naturalisatie
Respondenten die niet genaturaliseerd zijn, maar die dit wel willen in de toekomst, hebben vrijwel dezelfde motieven als de groep die al genaturaliseerd is. 'Ik voel mij een Nederlander' is het meest genoemde motief om te willen naturaliseren (figuur 3.10). Maar liefst 223 van de 284 niet-genaturaliseerden geven dit op als motief (79%). Verder spelen ook binnen deze groep praktische motieven een rol. In tegenstelling tot bij degenen die al genaturaliseerd zijn, wordt het 'geen problemen meer willen hebben met de IND' ook geregeld als reden opgegeven om te willen naturaliseren.

Figuur 3.10 Motieven voor naturalisatie (n=284)

Bron: Webenquête (WODC, 2015)

Ook in de kwalitatieve interviews benoemden respondenten hun motieven om te willen naturaliseren. Naast praktische voordelen zoals makkelijker een hypotheek kunnen krijgen, en meer carrièrekansen te hebben gaat het om emotionele motieven. Zo zegt een respondent uit Sierra Leone:

Ik ben hier nu vijftien jaar en ik heb mijn BA hier gehaald, ik ben een Nederlandse student, ik spreek Nederlands. Weet je wat er gebeurde toen ik in Engeland was? Mensen zagen mij als Nederlander, ik spreek Nederlands. Ik ontmoette daar Nederlandse mensen in de trein en we zaten de hele tijd te praten zoals broers die bij elkaar zitten.. Dat was heel bijzonder, weet je.' Als ik geen Nederlander kan worden, voelt dat alsof ik gefaald heb bij mijn integratie. Het [naturalisatie] laat zien dat je je voordeel doet met dit land, maar ook dat dit land zijn voordeel doet met jou. (Man, Sierra Leone, respondent 13)

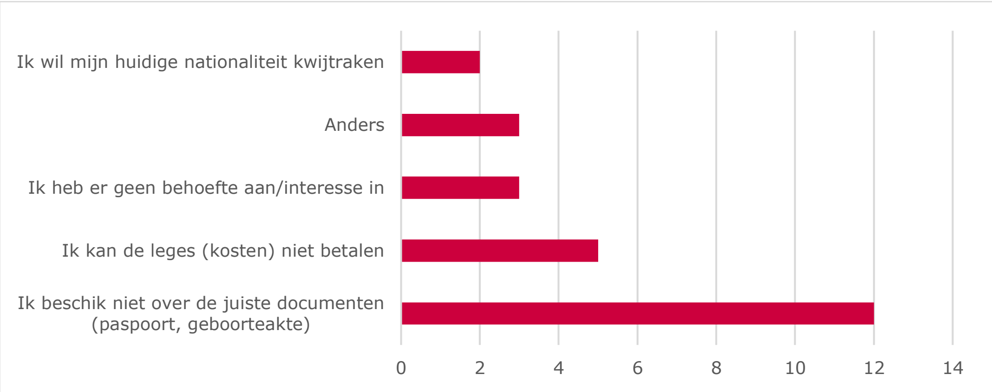
Ook het verdwijnen van de onzekerheid wordt door meerdere respondenten genoemd als een groot voordeel van naturalisatie:

We hebben hier zoveel jaar onzeker gewoond. En tot nu toe blijft het onzeker, want als ik, ja als ik geen paspoort heb, ik weet niet wat er in de toekomst gaat gebeuren. Stel dat er een nieuw kabinet komt en dat zegt, jullie moeten terug. Dat maakt

het voor mij en voor mijn kinderen nog steeds onzeker. (Vrouw, Kazachstan, respondent 15)

Respondenten zonder directe belangstelling voor naturalisatie
Er zijn enkele respondenten die niet genaturaliseerd zijn en die aangeven dit in de toekomst ook niet te willen (figuur 3.11). Dit aantal ligt opvallend laag (5%). Nadere analyse laat zien dat meer dan de helft van deze respondenten aangeeft dit niet te willen omdat zij niet over de juiste documenten beschikken (12 van de 22) of omdat zij de leges niet kunnen betalen (vijf respondenten). Het is dus maar de vraag of zij echt geen belangstelling hebben voor naturalisatie. Slechts vijf respondenten geven aan dat zij geen behoefte of interesse hebben in naturalisatie en/of dat zij hun huidige nationaliteit niet willen kwijtraken.
Zo zegt een respondent met de Kroatische nationaliteit (afkomstig uit Bosnië)dat zij op dit moment niet de meerwaarde ziet van het verkrijgen van de Nederlandse nationaliteit en dat zij het dan zonde vindt een groot bedrag uit te geven voor naturalisatie van haarzelf en haar gezin. Niettemin kan zij zich voorstellen dat haar (nu nog minderjarige) kinderen op den duur voor de Nederlandse nationaliteit kiezen omdat zij zich meer identificeren met Nederland dan met Kroatië. (Vrouw, Bosnië, respondent 12).

Figuur 3.11 Motieven waarom niet genaturaliseerd (absolute aantallen, n=22)

Bron: Webenquête (WODC, 2015)

Onder de categorie 'anders' worden argumenten genoemd die terugvallen op de kosten van het verkrijgen van de juiste documenten.

3.4 Conclusies

Uit bovenstaande analyse blijkt dat in lijn met de algemene literatuur over naturalisatie jongeren en hoogopgeleiden vaker genaturaliseerd zijn dan ouderen en laagopgeleiden. Het hebben van kinderen lijkt geen verschil te maken voor het percentage genaturaliseerden onder Ranov-vergunninghouders terwijl dit wel verwacht zou worden op basis van de literatuur. Er zijn grote verschillen naar nationaliteit. Afghanen en Iraniërs zijn vaker dan gemiddeld genaturaliseerd terwijl naturalisatie bij Chinezen en Azerbeidzjans bijna niet voorkomt. Het overgrote deel van de nog niet genaturaliseerde Ranov-ers heeft de wens te naturaliseren. Het volgende hoofdstuk gaat in op de redenen dat zij nog geen verzoek om naturalisatie hebben ingediend.

4 Redenen om geen verzoek om naturalisatie in te dienen

Uit het voorgaande hoofdstuk blijkt dat de meerderheid van de respondenten, die nog niet zijn genaturaliseerd wel graag wil naturaliseren maar nog geen verzoek om naturalisatie heeft ingediend. In dit hoofdstuk wordt beschreven wat de redenen zijn dat er nog geen verzoek om naturalisatie is ingediend door deze personen. De analyses zijn gebaseerd op de antwoorden van de 284 respondenten die aangaven niet genaturaliseerd te zijn maar dat wel te willen en op de kwalitatieve interviews met 15 niet-genaturaliseerde Ranov-vergunninghouders.

4.1 Belemmeringen voor het indienen van een verzoek om naturalisatie

Op basis van de antwoorden van de respondenten kunnen de volgende belemmeringen onderscheiden worden: (a) men is niet op de hoogte van de mogelijkheid om te naturaliseren; (b) men is wel op de hoogte maar vindt de procedure onduidelijk, (c) er wordt niet aan alle voorwaarden voldaan voor naturalisatie zoals voldoen aan het inburgeringsvereiste of (d) het beschikken over de juiste documenten, (e) men kan de kosten voor de leges voor naturalisatie niet betalen.
In veel gevallen zijn er meerdere belemmeringen. De personen die bv nog niet aan het inburgeringsvereiste voldoen hebben ook niet de juiste documenten. Personen die niet over de juiste documenten beschikken geven ook aan de procedure ingewikkeld te vinden.
Hieronder wordt eerst in een tabel (tabel 4.1) weergegeven hoe vaak bovenstaande belemmeringen genoemd zijn in de webenquête en in de interviews, waarna per belemmering zal worden ingegaan op de specifieke problemen die mensen ervaren.

Tabel 4.1 Ervaren belemmeringen bij verzoek om naturalisatie (absolute aantallen, meerdere antwoorden mogelijk)

	Webenquête (n=284)	Interviews (n=15)
Niet op de hoogte van de mogelijkheid om te naturaliseren	51 (18%)	0
Procedure onduidelijk	44 (15%)	5
Inburgeringsvereiste niet voldaan	16 (6%)	2
Kosten leges	18 (6%)	3
Beschikt niet over juiste documenten	202 (71%)	14

4.1.1 Niet op de hoogte van de mogelijkheid om de Nederlandse nationaliteit aan te vragen

Om te kunnen naturaliseren is kennis omtrent de mogelijkheid van en de noodzakelijke voorwaarden voor naturalisatie noodzakelijk. Alle houders van een Ranov-vergunning werden in december 2011 persoonlijk aangeschreven door de IND. In deze brief werden de geldende voorwaarden voor naturalisatie toegelicht. Toch blijkt uit de voor dit onderzoek verzamelde data dat 18% van de ondervraagden niet op de hoogte was van de mogelijkheid om een verzoek om naturalisatie in te dienen.

Het zou kunnen dat deze personen de brief van de IND niet ontvangen hebben, bijvoorbeeld omdat zij verhuisd waren zonder dit door te geven maar het zou ook

kunnen dat zij de brief wel ontvangen hebben maar niet begrepen omdat de taalvaardigheid daartoe onvoldoende was.

4.1.2 Procedure is onduidelijk of wordt ingewikkeld gevonden

Personen die wel op de hoogte zijn van de mogelijkheid om te naturaliseren vinden de voorwaarden vaak ingewikkeld. Zij komen in eerste instantie bij de gemeente om hun aanvraag te bespreken. De gemeenten hebben van de IND instructies gehad over de werkwijze met betrekking tot naturalisatieverzoeken (IND WI 2012/5). De gemeenten adviseren op basis van deze instructies of het nut heeft om een naturalisatieverzoek in te dienen. Dit wordt bijvoorbeeld afgeraden als er documenten ontbreken die vereist zijn. In principe mag een persoon ook een verzoek om naturalisatie indienen als de gemeente dit afraadt, maar de kans de leges dan voor niets kwijt te zijn weerhoudt de meeste mensen ervan een verzoek om naturalisatie te doen tegen het advies van de gemeente in.
De IND heeft na signalen van VWN over onduidelijkheid van de procedure stappen ondernomen om de voorlichting aan Ranov-vergunninghouders te verbeteren, door het uitbreiden van de internetvoorlichting met informatie over bewijsstukken die geaccepteerd worden per land.[12]. Ook werd de ketenpartnerlijn zo ingericht dat vragen over naturalisatie terecht komen bij de juiste unit.

Uit de interviews blijkt dat er (hoogopgeleide) Ranov-ers zijn die mondig genoeg zijn om via de gemeente, vluchtelingenwerk of juridische hulp exact te begrijpen wat nodig is om een verzoek om naturalisatie in te dienen. Er zijn echter ook mensen die geen hulp vragen of geen hulp kunnen vinden en door taalproblemen niet goed op de hoogte zijn van de procedure.
Dit blijkt ook uit de opmerkingen die respondenten hebben toegevoegd aan de vragen van de webenquête. Een tiental respondenten heeft de open vraag 'heeft u nog verdere opmerkingen', aangegrepen om procedurele vragen te stellen over hun eigen situatie.

4.1.3 Inburgeringsvereiste

In totaal geven 18 respondenten aan nog geen verzoek om naturalisatie in te kunnen dienen omdat zij (nog) niet voldoen aan het inburgeringsvereiste. In sommige gevallen omdat zij het inburgeringsexamen niet gehaald hebben maar in een aantal gevallen gaat het ook om (meerderjarige) jongeren die nog bezig zijn met hun middelbare schoolopleiding en pas vrijgesteld zullen worden na het behalen van hun diploma.

De meest recente cijfers over de inburgering van de groep Ranov-ers als geheel dateren van 2012. De IND rapporteerde toen dat 15.150 Ranov-ers voldeden aan het inburgeringsvereiste zoals dit geldt bij het indienen van een verzoek om naturalisatie. Dit betrof 58% van de groep. Het IND rapport schetste ook de te verwachten ontwikkelingen na 15 juni 2012:

'Het aandeel van de Ranov-ers dat voldoet aan het inburgeringsvereiste zal in de loop van de tijd groeien: alle minderjarigen die meerderjarig worden zullen voldoen aan de vrijstellingsgrond ; acht jaar verblijf tijdens de leerplichtige leeftijd' (artikel 3 BNT); het aantal mensen dat het inburgeringsdiploma heeft gehaald zal naar

---

[12] Zie brief aan de Kamer van 21 juli 2014: Besprekingen met VluchtelingenWerk over het naturaliseren van generaal pardon-vreemdelingen

verwachting licht toenemen; het aantal Ranov-ers dat aan een vrijstellingsgrond voldoet zal toenemen. Hierbij valt te denken aan het behalen van het diploma Staatsexamen Nederlands als Tweede Taal (NT2), of een schooldiploma' (IND 2012).

Hoewel het niet voldoen aan het inburgeringsvereiste dus voor een beperkt aantal personen nog een belemmering vormt bij het aanvragen van naturalisatie is het voor de groep als geheel geen groot struikelblok.

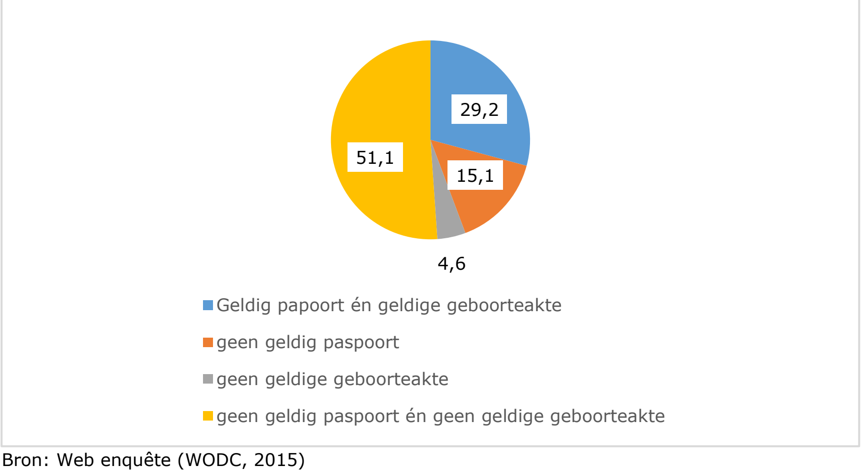
4.1.4 Kosten

Enkele respondenten (n=21) geven aan dat zij in het bezit zijn van alle benodigde documenten maar dat zij niet de financiële middelen hebben om voor zichzelf en hun gezin de leges te betalen die gemoeid zijn met naturalisatie. Deze respondenten hebben vaak meerdere kinderen, hebben geen of laag betaald werk en kunnen niet in één keer meer dan € 1000 uitgeven.[13]

4.1.5 Benodigde documenten

Van de respondenten die willen naturaliseren, zegt 71% niet over de juiste documenten uit het land van herkomst te beschikken. Maar liefst 51% heeft geen geldig paspoort en geen geboorteakte. Minder dan een derde van de hierover ondervraagde Ranov-ers (29%) geeft aan dat zij zowel een geldig paspoort als een geboorteakte in hun bezit hebben (figuur 4.1).

Figuur 4.1 Documenten uit het land van herkomst aanwezig (n=284)

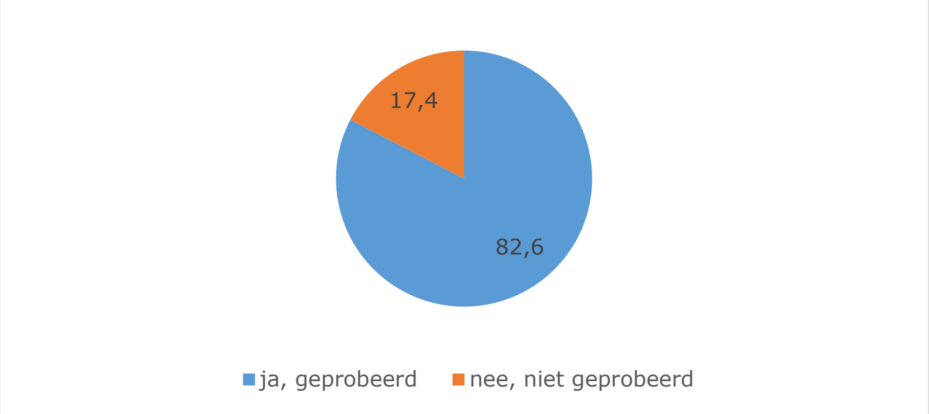

Bron: Web enquête (WODC, 2015)

In figuur 4.2 is te zien dat het merendeel (83%) van de mensen die niet in bezit zijn van de geldige documenten uit het land van herkomst wel geprobeerd heeft aan deze documenten te komen.

[13] € 829 voor enkelvoudig naturalisatieverzoek, € 122 voor minderjarig kind.

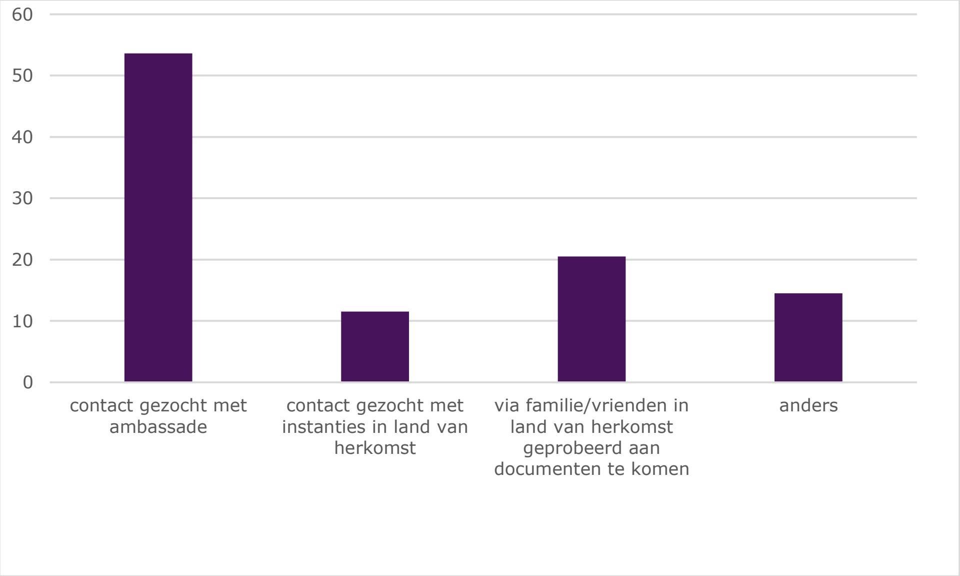
Figuur 4.2 Geprobeerd om aan documenten te komen (n=201)

Bron: Web enquête (WODC, 2015)

Uit figuur 4.3 valt af te lezen wat de 83% uit figuur 4.2 zeggen te hebben gedaan om alsnog aan de vereiste documenten te komen. Zij hebben contact gezocht met de ambassade (54%). Daarna volgt het via familie of vrienden proberen te achterhalen van de documenten in het land van herkomst. Weinig Ranov-ers zochten zelf contact met de instanties in het land van herkomst (11,5%).

Figuur 4.3 Acties ondernomen om aan de documenten te komen (n=166). Meerdere antwoorden mogelijk

Bron: Web enquête (WODC, 2015)

4.2 Belemmeringen om aan documenten te komen

Uit de interviews komen verschillende belemmeringen om aan de juiste papieren te komen aan de orde, waaronder (a) geen medewerking van de ambassade of instanties in het land van herkomst, (b) angst om in contact te treden met de eigen overheid, (c) niet naar land van herkomst willen/kunnen afreizen, (d) het niet willen voldoen aan opgelegde dienstplicht in het land van herkomst (e) hoge kosten gemoeid met het verkrijgen van documenten en (f) problemen naar aanleiding van geregi-

streerd staan onder verkeerde identiteit. Hieronder zullen op basis van de interviews deze belemmeringen verder toegelicht worden:

4.2.1 Geen medewerking ambassade/autoriteiten van land van herkomst

Om aan de juiste documenten te komen wordt vaak in eerste instanties contact opgenomen met de ambassade van het desbetreffende land in Nederland. Niet alle ambassades zijn even behulpzaam met het helpen verkrijgen van de juiste documenten of het geven van informatie over hoe de documenten te verkrijgen. Ambassades twijfelen bijvoorbeeld aan de identiteit van de persoon als betrokkenen geen officiële identiteitsdocumenten bij zich heeft of reageren vijandig op een verzoek om hulp omdat zij weten dat betrokkenen ooit asiel hebben aangevraagd in Nederland. A heeft contact opgenomen met de Algerijnse ambassade. Daarop kreeg hij te horen, dat een Algerijn altijd papieren heeft waarmee hij kan aantonen dat hij Algerijn is.

'Jij bent hier gekomen zonder onze toestemming, dan moet je zelf maar weten hoe je de zaken regelt. Jij beweert dat je uit Algerije komt, maar waarom heb je dan geen Algerijnse papieren? Wat is dit? Hoe kan het, dat jij zegt dat je Algerijn bent en je wilt een visum voor je eigen land'? Dan zeg ik 'ja, ik heb geen papieren, alleen een vreemdelingendocument'. En dan zegt hij, 'dat paspoort erkennen wij niet'. Als je met zo'n documentje komt, willen ze eigenlijk niet meer met je praten, want je bent in hun ogen iemand die al hun land zwart gemaakt heeft omdat je asiel gevraagd hebt. Oh, je hebt vast gepraat over onze regering en zo. Ja, ik weet niet wat je de IND over ons hebt verteld. Zoek het zelf maar uit'. A. besloot het in Brussel nog eens te proberen met een bezoek aan de ambassade aldaar. 'Maar je wordt niet eens binnengelaten. Ik werd echt beschuldigd van eh, wegwezen, misschien ben jij wel een Libiër of een Marokkaan'.(Man, Algerije, respondent 4)

Soms gaat het om etnische spanningen tussen bevolkingsgroepen die ook op de ambassade tot uiting komen: Onder de mensen met een pardonvergunning bevindt zich bijvoorbeeld een relatief grote groep uit Azerbeidzjan (ca. 1.800 mensen). Verschillende etnische Armeniërs uit Azerbeidzjan ervaren problemen met het verkrijgen van documenten via de ambassade:

Ik heb contact gezocht met de Azerbeidjaanse ambassade. Maar ze hebben mij uitgescholden omdat ik Armeens van afkomst ben. Ze beschouwen mij als hun grootste vijand. Ik wilde gewoon een afspraak maken om aan deze documenten te komen, maar ik kreeg alleen brutale antwoorden. (Man, Azerbeidzjan, respondent 8)

Ook het ambtsbericht onderkent dit: Etnische Armeniërs die in het buitenland verblijven en van daaruit documenten ter identificatie willen aanvragen in Azerbeidzjan kunnen te maken krijgen met tegenwerkende autoriteiten (Ambtsbericht Azerbeidzjan 25-11-2013 p.37).

Een respondent zegt hierover:
Ik denk dat heel veel mensen denken dat Azerbeidzjan zo'n land is als Nederland, waar je gewoon heel makkelijk naar een instantie gaat, maar dat is niet zo. Ik heb kennissen uit Azerbeidzjan gevraagd om daar voor mij een advocaat te regelen. Ik zei ja, ik wil een procedure starten omdat ze mij die papieren niet willen geven, dus ik wil ze daarvoor aanklagen. Toen begon die advocaat te lachen. Wat wil je doen? vroeg hij nog eens [..] Luister, zegt ie, dit is geen Europa. Hier doe je zoiets niet.

Als je papieren wilt, zegt ie, dan moet je gewoon betalen.(Man, Azerbeidzjan, respondent 8)

Personen geboren in een ander land dan het land waarvan zij de nationaliteit hebben kunnen tussen wal en schip belanden als beide ambassades niet willen meewerken:

Want de Russische ambassade zegt, wil jij naar Rusland om een geboorteakte aan te vragen, dan hebben wij een paspoort nodig. Maar ik heb geen paspoort. Dus ik ga naar de Azerbeidzjaanse ambassade en die zeggen, wil je een paspoort, dan moeten wij je geboorteakte hebben. Dus ja het is een kip en ei verhaal. En daarnaast zegt de Azerbeidzjaanse ambassade, je bent niet in Azerbeidzjan geboren, dus wat heb je bij ons te zoeken? En de Russische ambassade zegt, je hebt Azerbeidzjaanse ouders, je bent niet Russisch. Dus, ik vraag u nu, wie ben ik? Ben ik Azerbeidzjaans, of ben ik Russisch? Geen van beide, ik ben gewoon Nederlands. (Vrouw, Azerbeidzjan, respondent 1)

Als een persoon terug moet naar het land van herkomst om aan een paspoort of geboorteakte te komen is in veel gevallen een laissez passer nodig. Een laissez passer is een vervangend reisdocument waarmee de diplomatieke vertegenwoordiging van een land een onderdaan in staat stelt eenmalig terug te reizen naar het betreffende land. Niet alle ambassades zijn bereid mee te werken aan het verlenen van een laissez passer.

W. heeft een vreemdelingenpaspoort waarmee hij niet naar China mag reizen. Hij krijgt geen laissez-passer van China aangezien hij als minderjarige met zijn familie China heeft verlaten zonder uitreisvisum. Pogingen om een hukouboekje (Chinees familie registratiesysteem) te bemachtigen via officiële instanties zijn op niks uitgelopen. Het zou volgens W. kunnen dat de familie van W. door hun vlucht naar Nederland handmatig uit dit systeem verwijderd is. Dit is echter zeer moeilijk aan te tonen. (Man, China, respondent 6)

4.2.2 Angst voor autoriteiten van het land van herkomst

Enkele geïnterviewden geven aan überhaupt niet met de autoriteiten van het land van herkomst in contact te durven treden. Y. uit Iran verwoordt haar angst zo:

In de ambassade is het het land van die overheid, van Iran. Met alle rechten van Iran. Als ik daar naar binnen ga en niet meer naar buiten kom...Als ik bij een andere deur gearresteerd word en niemand weet dat ik daar ben...en na een paar dagen word ik via een andere deur met een andere auto de grens over word gebracht?' Een collega uit Iran heeft gemerkt dat hij in de gaten werd gehouden, heeft daarover contact gehad met de AIVD en toen het advies gekregen om de ambassade niet binnen te gaan. Ik ben betrokken bij Amnesty International, ik weet zeker dat de Iraanse geheime dienst mij op Facebook in de gaten houdt. Ik heb tegen de gemeente gezegd, ik ben politiek actief, ik ben oppositie. Hoe verwachten jullie dat ik bij de ambassade naar binnen ga? Ik durf alleen nog de ambassade binnen te gaan als er een officiële medewerker van de politie of van de IND meegaat. (Vrouw, Iran, respondent 5)

De angst van Y. hangt samen met haar achtergrond: zij is gevlucht uit Iran. Dat zij in Nederland geen asielstatus heeft doet niks af aan de angst die zij ervaart.

Een respondent uit Soedan verwoordt het als volgt:
Ik heb heel hard mijn best gedaan aan documenten te komen. Ik heb zoveel mogelijk documenten geleverd, zo veel ik kon. Ik heb een geboorteakte, een doopakte en een universitair diploma geleverd. Ik vind het heel jammer dat de IND niet kijkt naar persoonlijke omstandigheden. De IND heeft mij niet serieus genomen. Zij zeggen: ga naar de ambassade, maar sowieso kan ik daar geen contact mee opnemen. Ik ben een vluchteling en ik heb geen papieren. Dus ze gaan sowieso vragen, waar is jouw paspoort? Wie ben jij? En ik wil daar ook geen details vertellen, want ik ben gevlucht om die en die reden. Dat is moeilijk. En volgens de IND kan ik reizen, kan ik terug naar mijn eigen land om de papieren op te halen. Maar dat is onmogelijk. Ik heb geen paspoort waarmee ik daar naartoe kan reizen. De ambassade helpt mij niet. Een vriend van mij, die heeft geprobeerd naar Soedan te gaan. En hij is daar vastgehouden, omdat hij heeft geprobeerd om de papieren te halen, maar hij is daar vastgehouden. En hij heeft anderhalf jaar daar vastgezeten. Dus het is echt gevaarlijk. Zij zeggen ga maar naar Soedan, op eigen risico, maar er is gevaar voor mijn leven als ik naar Soedan zou reizen. Mijn situatie als christelijke is gevaarlijk in zo'n streng moslimland. Ik heb het idee dat de IND dat gewoon niet wil begrijpen. (Man, Soedan, respondent 3)

4.2.3 Niet naar land van herkomst willen/kunnen afreizen

Als het niet lukt om via de ambassade aan de juiste papieren te komen wordt van Ranov-vergunninghouders die willen naturaliseren verwacht dat zij de benodigde documenten uit het land van herkomst verkrijgen. Via bijvoorbeeld familie of vrienden, via het inschakelen van derden of door zelf af te reizen naar het land van herkomst. Niet alle respondenten hebben nog familie of vrienden in het land van herkomst (zie figuur 8). Het inschakelen van derden brengt risico's met zich mee: er moeten soms grote bedragen betaald worden en er is geen garantie op succes Enkele respondenten geven aan zelf absoluut niet te willen afreizen naar het land van herkomst omdat hun veiligheid niet op het spel te zetten. Zij geven aan dat zij bang zijn door de autoriteiten opgepakt te worden omdat zij in het verleden gevlucht zijn, sommigen zien de veiligheidssituatie in een land als geheel als obstakel.
Ik heb geen familie daar, niemand die mij kan helpen. Ik vind Irak is erg gevaarlijk nu vooral het centrale gedeelte (Bagdad) en daar moeten documenten beëdigd worden. Elke dag zijn er aanslagen in Bagdad en vooral nu met IS. Het is erg gevaarlijk als ik daarheen reis en daarom zeg ik 'laat maar'. (Man, Irak, respondent 11)

Een negatief reisadvies is geen reden om vrijgesteld te worden van het overleggen van documenten.
Een aantal respondenten denkt dat ze überhaupt niet kunnen afreizen naar het land van herkomst omdat in hun vreemdelingenpaspoort staat dat het niet geldig is voor het betreffende land. Van een laissez passer heeft niet iedereen gehoord.

Ik heb nooit een paspoort van Kazachstan gehad. Ik heb alleen een verlopen Sovjet-paspoort. En een geboorteakte...ja, bij ons doen ze dat soort dingen misschien wel niet op papier. Ik weet niet waar ik een geboorteakte zou moeten zoeken. In archieven in Kazachstan, maar ik weet niet of daar zoiets van 40 jaar geleden bewaard is gebleven. En ik heb ook zo'n reisdocument, waarmee ik kan reizen naar allerlei landen. Maar daar staat in, dat het niet geldt voor Kazachstan. Hoe kan ik daar dan naar toe? Stel dat ik in Kazachstan in moeilijkheden zou komen, dan kunnen de Nederlandse autoriteiten niets voor mij doen. Ik vind dat een angstaanjagend idee.

4.2.4 Dienstplicht

Een specifieke reden waarom mensen van bepaalde nationaliteiten niet willen afreizen naar hun land van herkomst is de dienstplicht, zo blijkt uit de onderzoeksgegevens. In veel landen zijn alle mannelijke staatsburgers in een bepaalde leeftijdscategorie dienstplichtig. Ook als zij in het buitenland verblijven. Bepaalde landen verlenen onderdanen pas een paspoort als zij de dienstplicht vervuld hebben. Voor drie geïnterviewden uit Algerije en Azerbeidzjan en Armenië is dit de reden dat zij geen verzoek om naturalisatie indienen. Zij willen niet in het land van herkomst de dienstplicht vervullen en kunnen dus ook niet aan een paspoort komen. Deze mannen geven aan niet de dienstplicht te willen vervullen in een land waaruit zij of hun ouders gevlucht zijn. Bovendien zijn er praktische bezwaren gerelateerd aan het leven in Nederland zoals studie, werk of gezin waardoor zij niet voor langere tijd in dienst kunnen

Het nog moeten vervullen van de dienstplicht kan er toe leiden dat binnen één familie zussen wel maar broers niet aan de eisen voor naturalisatie kunnen voldoen. Een respondent uit Armenië vertelt:

Mijn ouders en zus hebben een aanvraag gedaan voor naturalisatie, alle drie hebben zij de Nederlandse nationaliteit mogen ontvangen. Ik en mijn jongere broertje niet, omdat wij tweeën alleen in bezit zijn van een geboorteakte. In Armenië is er dienstplicht, pas na je dienst ontvang je een Armeens paspoort. Dit belemmert mij en mijn broertje om een aanvraag tot naturalisatie in te dienen. Tevens krijgen wij geen vrijstelling of zwart op wit van de Armeense autoriteiten voor het aanvragen van een Armeens paspoort. Ik kan hierdoor niet naar Armenië. (Man, Azerbeidzjan, respondent webenquête open antwoorden)

Een respondent uit Algerije zegt:

Ik val nog onder de regel van militaire dienstplicht. Dus als ik terug zou gaan om mijn documenten op te halen, dan zou ik nooit Algerije kunnen verlaten; ze kunnen me met alle dingen chanteren. Hé, je zegt dat je Algerijn bent, waar is je verklaring dat je je militaire dienstplicht gedaan hebt? Ik wil ook niks, geen militaire dienstplicht in dat land, waarvan ik niet eens de nationaliteit erken [=waarvan ik niet eens erken dat het mijn land is]. En ik wil daar ook niet aan meedoen, weet je. En ik zou nooit toestemming krijgen om hun vliegvelden te verlaten, om weer naar Nederland te gaan, als ik dat papiertje niet toon. Dat zou betekenen dat ik militaire dienst zou moeten doen, waardoor ik mijn baan zou gaan kwijtraken, alle kosten hier die zich opstapelen, omdat ik geen inkomen meer heb, mijn huis ga kwijtraken, omdat ik de huur niet meer betaal, mijn verzekering ga kwijtraken, omdat ik ook niet meer betaal. Er is geen werkgever die mij zes maanden gaat geven om daar...en met het reisdocument mag ik sowieso niet langer dan zes maanden buiten Nederland. Ik kan geen kant op. (Man, Algerije, respondent 4)

4.2.5 Kosten

Voor meerdere respondenten vormen de kosten om aan de benodigde documenten te komen een obstakel. Reizen naar het land van herkomst, daar eventueel derden inschakelen om te helpen bij het verkrijgen van papieren, verblijf gedurende de aanvraag van documenten (waarvan vaak niet vaststaat hoe lang het zal duren), eventueel steekpenningen; het kan een zeer kostbaar proces worden waarbij er geen garanties zijn op uiteindelijk succes in de ogen van respondenten.

Maar ik vroeg, hoe kom ik daar aan? Mijn kinderen zijn hier geboren. Maar ik moet een Congolees paspoort voor de kinderen aanvragen. Een Congolees paspoort kost € 230 per kind. Ik moet naar het consulaat in Antwerpen en die reis is bijna € 100. Ik moet € 800 betalen voor mezelf en een kleine € 200 per kind. Dan moet ik nog mijn eigen geboorteakte laten legaliseren in Congo. Ik zeg 'nou, waar moet ik op bezuinigen om dat geld te vinden'? (Vrouw, Congo, respondent 9)

Verschillende respondenten geven aan al duizenden euro's gespendeerd te hebben aan reizen naar het land van herkomst, verblijfskosten aldaar en betalingen aan derde zonder de benodigde papieren uiteindelijk verkregen te hebben.

Ik heb twee keer gereisd naar Den Haag heen en terug en een keer ben ik naar Egypte geweest. Dit koste mij meer dan € 1.700. Ik ga geen extra kosten voor mezelf meer maken. Ik voel mij zonder paspoort/nationaliteit al een Nederlander.(Man, Soedan, respondent 3)

4.2.6 Problemen naar aanleiding van geregistreerd staan onder verkeerde identiteit

Gedurende de Ranov-procedure is er de mogelijkheid geweest gebruik te maken van identiteitsherstel voor personen bij wie er getwijfeld werd aan de opgegeven identiteit. Hoeveel personen een valse identiteit of nationaliteit hebben opgegeven en geen gebruik hebben gemaakt van ID herstel is niet te zeggen. In dit onderzoek kwam één geval naar voren waarin een persoon (geboren in Nederland) niet aan een paspoort uit zijn land van herkomst kan komen omdat zijn ouders verkeerde informatie hebben opgegeven bij aankomst in Nederland en daardoor op zijn geboorteakte een verkeerde naam staat. Deze persoon durft geen identiteitswijziging aan te vragen uit angst zijn ouders in de problemen te brengen maar ervaart nu zelf wel problemen door het niet kunnen naturaliseren.

4.3 Staatloosheid

De Rijkswet op het Nederlanderschap (RWN) omschrijft een staatloze als een persoon die door geen enkele staat, krachtens diens wetgeving, als onderdaan wordt beschouwd. Van staatlozen wordt dan ook niet verwacht dat zij aan een geldig paspoort kunnen komen. Maar de eis van een gelegaliseerde dan wel van apostille voorziene geboorteakte geldt wel en is voor staatlozen vaak problematisch.

M. komt uit Tadzjikistan maar kon niet aan een paspoort komen:
'Omdat Tadzjikistan een regel of een wet heeft, als je vijf jaar of langer uit het land vertrokken bent, zonder het land zelf in te lichten, dan wordt je Tadzjiekse nationaliteit afgenomen. M. is ondertussen officieel erkend als staatloos en dus vrijgesteld van de paspoort eis. Een geboorteakte is volgens hem echter ook niet te bemachtigen; afgezien van het feit dat M. een bijstandsuitkering heeft en geen financiële middelen heeft om een reis naar Tadzjikistan te betalen, wil hij niet terug naar het land waaruit hij in 1989 gevlucht is en waar zijn familie vermoord is. Hij heeft helemaal geen contacten meer in Tadzjikistan. (Man, Tadzjikistan, respondent 7)

De ACVZ (Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken) heeft in 2013 een advies uitgebracht over de behandeling van staatlozen in Nederland (ACVZ, 2013). Eén van de aanbevelingen van de ACVZ was om de eis van een gelegaliseerde dan wel van

apostille voorziene geboorteakte bij naturalisatie te schrappen. In de kabinetsreactie op dit rapport wordt dit advies echter niet overgenomen (reactie van 10 sept 2014).

4.4 Bewijsnood

Respondenten die aangeven dat zij niet aan de juiste documenten kunnen komen zouden graag een beroep op bewijsnood willen doen om op die manier toch te kunnen naturaliseren. Hoe bewijsnood aannemelijk gemaakt kan worden is hen echter niet duidelijk.
Uit onderstaande toelichting blijkt dat om een beroep op bewijsnood te doen objectief verifieerbare stukken nodig zijn om laten zien dat al het mogelijke is gedaan om aan de vereiste documenten te komen.

Box 1 Toelichting van gemeenten

Wat moet u doen?
U moet alles in het werk stellen om deze documenten te verkrijgen. Hoe u in het bezit kan komen van deze document kunt u vragen aan (de vertegenwoordiging van) uw eigen autoriteiten. Van u wordt verwacht dat u zelf naar uw geboorteland en land van uw nationaliteit reist om de vereiste documenten op te halen. Als u zelf niet naar het land kan reizen dan wordt van u verwacht dat u via familieleden, kennissen, een gemeentelijke of kerkelijke instantie, scholen etc. probeert om de documenten te verkrijgen. Als u niet weet waar uw familieleden verblijven dan wordt van u verwacht dat u via het Rode Kruis probeert te achterhalen waar uw familieleden zijn. Bewaar alle bewijsstukken waaruit blijkt wat u geprobeerd hebt, om aan de vereiste documenten te komen.
Er wordt niet snel vrijstelling gegeven van de verplichting om een geboorteakte of reisdocument te overleggen. Alleen in zeer uitzonderlijke situaties wordt u vrijgesteld. U moet dan met duidelijke bewijsstukken aantonen, dat u niet aan de gevraagde documenten kan komen en dat er sprake is van bewijsnood. Bewijsnood kunt u aantonen met: Een gemotiveerde verklaring van uw eigen autoriteiten waarin staat dat en waarom u bovenstaande documenten niet kunt verkrijgen of Bewijsstukken dat u alles wat in uw vermogen ligt (dus ook via familie, scholen, kerken), hebt gedaan om de documenten te verkrijgen. Let op! Deze bewijsstukken mogen niet ouder zijn dan zes maanden op het moment dat u de aanvraag indient. Het kan lastig zijn om aan deze documenten te komen. Toch heeft u ze nodig om vrijstelling te krijgen. Uw aanvraag voor de Nederlandse nationaliteit zal anders worden afgewezen. Als uw autoriteiten weigeren de documenten af te geven en ook weigeren een verklaring af te geven dat u de documenten niet kan verkrijgen, dan kunt u het volgende proberen: U stuurt een aangetekende brief naar de bevoegde autoriteiten in uw land van uw nationaliteit of herkomst. Daarin vraagt u om in het bezit gesteld te worden van een paspoort en/of geboorteakte. U sluit voldoende geldmiddelen bij (ga na hoeveel betaald moet worden!). Ook vraagt u in de brief welke eventuele procedure u verder moet volgen. Een eventuele reactie van de autoriteit overlegt u bij de aanvraag om de Nederlandse nationaliteit (en een kopie van de verzonden brief). U wacht drie maanden op antwoord. Ontvangt u geen antwoord, dan stuurt u dezelfde brief nogmaals. Ook ditmaal aangetekend.
Vervolgens wacht u een maand op antwoord. Heeft u dan nog geen antwoord ontvangen op uw brieven, dan overlegt u een kopie van de verzonden brieven en de bewijsstrookjes van het aangetekend verzenden van beide brieven bij uw aanvraag voor de Nederlandse nationaliteit. **Let op!** De burgemeester bij optie of de IND bij naturalisatie zullen vervolgens beslissen of er sprake is van bewijsnood. Ook al hebt u bovenstaande procedure gevolgd, dan nog kan het beroep op bewijsnood worden

afgewezen. Voor de beoordeling van de vraag of sprake is van bewijsnood wordt gekeken naar uw persoonlijke omstandigheden en naar de situatie in het land waar de documenten vandaan moeten komen.
In bepaalde gevallen geen vrijstelling mogelijk
Er wordt geen bewijsnood aangenomen en u krijgt dus geen vrijstelling (ook al hebt u document III of IV) van het overleggen van de gevraagde documenten als blijkt dat: u beschikt over een document (bijvoorbeeld een identiteitsbewijs) dat ná de datum dat aan u een verblijfsvergunning is verleend, aan u persoonlijk is afgegeven door de autoriteiten van het land van herkomst/van uw nationaliteit; op uw verzoek een rechtsfeit of rechtshandeling (bijvoorbeeld een huwelijk) heeft plaatsgevonden waarbij de autoriteiten van het land van herkomst/van uw nationaliteit betrokken waren; of u vrijwillig naar uw land van herkomst of het land waarvan u de nationaliteit bezit, bent gereisd.
U wordt in deze gevallen geacht om veilig naar uw land van herkomst te kunnen reizen of om contact op te kunnen nemen met de eigen autoriteiten en via de gewone weg de gevraagde documenten te kunnen verkrijgen. (bron: www.nvvb.nl)

Bewijsnood wordt zeer zelden toegekend[14].

Respondenten die een beroep op bewijsnood overwegen zien het dan ook somber in:

Ik ken ook heel veel mensen die dat geprobeerd hebben, maar het is afgewezen. Je moet dat en dat regelen. En ook al zeg je 100 keer, ik kan het niet, ik heb het geprobeerd en ik moet daar [land van herkomst] zijn en ik kan daar niet zijn, dan zeggen ze nee, je moet het proberen. Maar ik bedoel, dat kán niet. Ik kan dat niet. Ik kan nooit, nooit van een ambassade gaan vragen, geef mij een bewijsstuk dat jij niet wil meewerken! (Man, Algerije, respondent 4)

4.5 Paspoortvereiste kinderen

De paspoorteis wordt ook gesteld aan kinderen, ook als ze hier geboren zijn en dus een Nederlandse geboorteakte hebben. De Raad van State oordeelde in een uitspraak in een zaak van een Irakees gezin van wie het kind in Nederland was geboren, dat onduidelijk is waarom de IND vasthoudt aan deze eis, als de nationaliteit van de ouders aan de hand van paspoorten vaststaat (Raad van State, uitspraak 19 februari 2014).
Uit de onderzoeksgegevens blijkt dat het juist voor Ranov-vergunninghouders die op jonge leeftijd naar Nederland zijn gekomen of in Nederland zijn geboren zeer moeilijk is om niet te kunnen naturaliseren. Aan de ene kant omdat zij zich identificeren met Nederland en zich Nederlander voelen, aan de andere kant omdat zij tegen de meeste praktische problemen aanlopen in verband met studie en carrièrekansen.

B. is in Nederland geboren en doet een HBO opleiding. Hij heeft Chinese ouders, die al voor zijn geboorte samen naar Nederland zijn gekomen. Toen hij 18 werd, wilde B. graag naturaliseren: hij heeft bij de gemeente geïnformeerd wat hij nodig zou hebben voor een aanvraag. Zijn diploma voortgezet onderwijs was genoeg om aan te tonen dat hij het Nederlands voldoende beheerst. Hij heeft een geboorteakte en heeft geen criminele antecedenten. Maar toen bleek dat hij een Chinees paspoort moest aanvragen.

---

[14] Sinds 2012 is er in twintig gevallen bewijsnood toegekend (bron:IND).

De gemeente zei alleen dat ik een Chinees paspoort moest aanvragen en dan terug moest komen en dat moest inleveren en dan pas de Nederlandse nationaliteit kon aanvragen. Ik vind dat gewoon raar, ik ben gewoon hier geboren. Ik spreek niet eens Chinees. En ik vind het zelf ook niet echt eerlijk, want ik zie hier mensen die nauwelijks Nederlands spreken en toch een Nederlands paspoort hebben, of die crimineel gedrag hebben vertoond. Ik vind het gewoon niet eerlijk, zij hebben dan wel een Nederlands paspoort, terwijl ik, iemand die hier gewoon naar school gaat en een positieve bijdrage wil leveren aan Nederland, dat ik toch niet kan naturaliseren. (Man, China, respondent 14)

4.6 Conclusies

Bovenstaande analyse van de problemen en belemmeringen die respondenten die graag willen naturaliseren noemen, laat zien dat het niet aan de benodigde papieren kunnen komen als de grootste belemmering wordt ervaren en voor een zeer groot deel van de respondenten de reden is geen verzoek om naturalisatie in te dienen. Tegenwerking van autoriteiten, het niet willen of kunnen afreizen naar het land van herkomst en de hoge kosten gemoeid met het proberen te verkrijgen van de juiste papieren zijn problemen waar Ranov-vergunninghouders en hun kinderen tegenaan lopen. Bewijsnood is zeer moeilijk aan te tonen.

5 Conclusie

Tijdens het Algemeen Overleg van 29 oktober 2014 heeft de Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie toegezegd onderzoek te laten verrichten naar de motieven van Ranov-vergunninghouders om geen verzoek om naturalisatie in te dienen. Dit mede naar aanleiding van een rapport van Vluchtelingenwerk Nederland over de hindernissen die Ranov-vergunninghouders ondervinden om kansrijk het Nederlanderschap aan te vragen (VWN, 2014). Het rapport van VWN maakt aan de hand van enkele case studies duidelijk dat *generaalpardonners* problemen ervaren bij het verkrijgen van de benodigde documenten uit het land van herkomst en om deze reden geen verzoek tot naturalisatie indienen. Uit het rapport is echter niet op te maken of het hier gaat om uitzonderingen of om een breder probleem en hoe het probleem van het verkrijgen van documenten zich verhoudt tot ander belemmeringen bij het indienen van een verzoek om naturalisatie. Het onderhavige onderzoek geeft hier op basis van een representatieve steekproef van meerderjarige Ranov-ers meer duidelijkheid over.

5.1 Beantwoording van de onderzoeksvragen

1 Wat zijn de achtergrondkenmerken van niet genaturaliseerde Ranov-ers en verschillen deze van de kenmerken van voormalig Ranov-ers die wel genaturaliseerd zijn?

Uit de wetenschappelijke literatuur over naturalisatie blijkt dat in het algemeen jongeren, hoger opgeleiden, mensen met kinderen en mensen die uit politiek en economisch instabiele landen komen vaker genaturaliseerd zijn dan ouderen, laag opgeleiden, mensen zonder kinderen en mensen die uit politiek en economisch stabiele landen komen. Onder de (voormalige) Ranov-ers is inderdaad te zien dat jongeren en hoger opgeleiden vaker genaturaliseerd zijn. Het hebben van kinderen lijkt geen verschil te maken voor het percentage genaturaliseerden onder Ranov-vergunninghouders. Wel zijn er grote verschillen naar nationaliteit. Afghanen en Iraniërs zijn vaker dan gemiddeld genaturaliseerd terwijl naturalisatie bij Chinezen en Azerbeidzjanen bijna niet voorkomt. Op basis van de literatuur zou men wel verwachten dat een hoger percentage Ranov-ers over zou gaan tot naturalisatie aangezien de herkomstlanden van de Ranov-ers in het algemeen minder politiek en economisch stabiel zijn dan Nederland.

2 Welke redenen geven (voormalige) Ranov-ers om al dan niet te kiezen voor de Nederlandse nationaliteit?

Het overgrote deel van de niet-genaturaliseerde respondenten geeft aan graag te willen naturaliseren. Praktische overwegingen spelen hierbij een rol, zoals makkelijker kunnen reizen, maar ook emotionele redenen zijn van belang. Zo geeft een meerderheid van de respondenten aan te willen naturaliseren omdat zij zich Nederlander voelen. Slechts een zeer gering aantal respondenten geeft aan geen interesse te hebben in naturalisatie. Dit zijn mensen die bijvoorbeeld hun huidige nationaliteit niet willen opgeven of geen meerwaarde zien van een Nederlands paspoort omdat zij een paspoort hebben van een land dat tot de EU behoort.

3 Ervaren Ranov-ers belemmeringen bij het aanvragen van naturalisatie en welke belemmeringen ervaren zij?

Dat respondenten die willen naturaliseren geen verzoek om naturalisatie indienen heeft te maken met de volgende belemmeringen; (a) men is niet op de hoogte van de mogelijkheid om te naturaliseren; (b) men is wel op de hoogte maar vindt de procedure onduidelijk, (c) er wordt niet aan alle voorwaarden voldaan voor naturalisatie zoals voldoen aan het inburgeringsvereiste of (d) het beschikken over de juiste documenten, (e) men kan de kosten voor de leges voor naturalisatie niet betalen, (f) er zijn problemen rondom eerder opgegeven identiteit.
Het niet beschikken de juiste identiteitsdocumenten uit het land van herkomst is veruit de belangrijkste belemmering voor respondenten om een verzoek om naturalisatie in te dienen. Van de niet-genaturaliseerde Ranov-ers geeft 71% aan niet over deze documenten te beschikken.

Van de respondenten die willen naturaliseren, maar niet over de juiste documenten uit het land van herkomst beschikken, geeft 83% aan dat zij wel geprobeerd hebben aan de documenten te komen. Zij noemen tegenwerking van autoriteiten, het niet willen of kunnen afreizen naar het land van herkomst en de hoge kosten gemoeid met het proberen te verkrijgen van de juiste papieren als problemen waar zij tegenaan lopen.

Summary

Non-naturalization under Ranov-permit holders: a study of background characteristics, motivation and perceived barriers

Background and objective of the study

In 2007, approximately 27 000 foreigners received a residence permit under a so-called *Generaal Pardon* (Amnesty). As of June 15th 2012, these so called Ranov permit holders could submit an application for naturalization since they met the naturalization requirement of five years admission in the Netherlands by that date. Until September 2014 two thirds of Ranov permit holders did not yet hand in an application for naturalization.
On October 29, 2014, the State Secretary of Security and Justice has agreed to conduct two studies. The first examines the reasons why 820 naturalization applications of Ranov permit holders were rejected. This study was conducted by the Immigration and Naturalisation Service (IND 2015). The second study investigates the motives of Ranov permit holders to not submit a request for naturalization. This is the topic of the present report.

The following research questions were formulated:
1 What are the background characteristics of non-naturalized Ranov permit holders and do they differ from the characteristics of former Ranov permit holders who have naturalized?
2 What reasons do (former) Ranov permit holders give for whether or not to opt for Dutch nationality?
3 Did Ranov permit holders experience obstacles when applying for naturalization and if so, what obstacles did they experience?

The basis of the study consists of background data of 24 899 (former) Ranov permit holders and data from a web survey that was completed by 419 (former) Ranov permit holders (response rate 42%). In addition, 15 semi-structured interviews with non-naturalized Ranov permit holders and three interviews with employees of NGO's were conducted.

Results

Explanations on why immigrants do or do not naturalize are sought in personal and demographic characteristics of migrants and contextual characteristics of both countries of origin and destination. The scientific literature on naturalization shows that young people and highly educated people are more often naturalized than older people and low-skilled migrants. Migrants with children more often naturalize than people without children and migrants from less economically developed and politically unstable countries are more likely to naturalize than persons from stable prosperous countries. It also appears from comparative research that stricter conditions for naturalization have a negative effect on naturalization rates.
Of the Ranov permit holders nearly 30% has naturalized. Younger persons more often than older ones and higher educated people more often than lower educated persons. Nevertheless, the percentage of permit holders who naturalized is below what could be expected based on the literature. Differences in naturalization rate by

country of origin were also found. Ranov permit holders from China and Azerbaijan, for example, seldom naturalized.
The majority of the respondents who are not yet naturalized do have the desire to naturalize. Motives for wanting to naturalize are both of a practical nature; easier to travel, better job opportunities and of an emotional nature; respondents feel connected to the Netherlands and in nearly 80% of the cases, feel Dutch. Respondents with no interest in naturalization say they do not see the added value of the Dutch nationality above their current nationality.

There are several reasons why respondents who want to naturalize do not submit an application. These range from insufficient knowledge of the procedure to not meeting the requirements for naturalization. Not being in possession of the right documents from the country of origin is by far the main obstacle for respondents. Of the non-naturalized Ranov permit holders, 71% do not have these documents.

Of the respondents who want to naturalize but lack proper documentation from the country of origin, 83% said they have tried to come by these documents. They cite opposition from authorities, difficulties traveling to the country of origin and the high costs involved in trying to obtain the proper paperwork as the main problems they encounter. It is difficult to prove one cannot get the documents needed and exceptions are rarely made.

Concluding remark

The fact that two thirds of Ranov permit holders submitted no request for naturalization yet is explained largely by the barriers they experience in getting the proper documentation from their countries of origin. The motivation to naturalize is very high.

Literatuur

Alba, R.D. & Nee, V. (2003). *Remaking the American Mainstream*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
Adviescommissie Vreemdelingenzaken (2013). *Geen land te bekennen*. Den Haag: ACVZ.
Bedem, R.F.A. van den (1993). Motieven voor naturalisatie. Waarom vreemdelingen uit diverse minderheidsgroepen wel of niet kiezen voor naturalisatie. Den Haag: WODC. Onderzoek en beleid 125.
Bevelander, P., & Veenman, J. (2008). Naturalisation and socioeconomic integration: The case of the Netherlands, RIIM and IZA discussion paper, In: *The economics of citizenship*, ed. Bevelander, P. en DeVoretz, D.J., MIM/Malmö University, Malmö: Holmbergs.
Bevelander, P. & DeVoretz, D. (2014). *The Economic Case for a Clear, Quick Pathway to Citizenship: Evidence from Europe and North America,* Institute for American progress.
Bloemraad, I. (2006). *Becoming a Citizen : Incorporating Immigrants and Refugees in the United States and Canada*. Berkeley: University of California Press.
Böcker, A., Groenendijk, K. & Hart, B. de (2005). De toegang tot het Nederlanderschap. Effecten van twintig jaar beleidswijzigingen. *Nederlands juristenblad*, (3)80, 157-164.
CBS (2015). www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/dossiers/allochtonen/publicaties/artikelen/archief/2015/aantal-nederlanders-met-dubbele-nationaliteit-gestegen-naar-1-3-miljoen-2014.htm
Chiswick, B.R. (1978). The effect of Americanization on the earnings of foreign-born men. *The Journal of Political Economy*, 5(86), 897–921.
Dronkers, J. & Vink, M.P. (2012). Explaining access to citizenship in Europe: how citizenship policies affect naturalization rates. *European union politics*, (3)13, 390-412.
Helgertz, J., Bevelander, P. & Tegunimataka, A. (2014). Naturalization and Earnings: A Denmark–Sweden Comparison. *European Journal of Population* 30(3): 337-359.
Hook, Jennifer van, Brown, Susan K. & Bean, Frank D. (2007). For Love or Money?: Welfare Reform and Immigrant Naturalization. *Social Forces*, 8 (2): 643-666.
IND (2012). *Rapport Analyse inburgeringsvereiste Ranov*. Den Haag: IND.
IND (2015). *Ranov en afgewezen naturalisatieverzoeken*. Den Haag: IND.
Oers, R. van, Hart, B. de & Groenendijk, K. (2013). *Country report: the Netherlands*. EUDO Citizenship Observatory, European University Institute.
Peters, F., Schmeets, H. & Vink, M.P. (2015a). Streng naturalisatiebeleid ontmoedigd immigranten uit laagontwikkelde landen. *ESB,* 100 (4712): 8-11.
Peters, F., Schmeets, H. & Vink, M.P. (2015b). Naturalisatie in Nederland: wie en waarom? *Bevolkingstrends 12*. Den Haag: CBS
Portes, A. & Curtis, J.W. (1987). Changing flags: naturalization and its determinants among Mexican Immigrants. *International Migration Review*, (2)21, 352-371.
VluchtelingenWerk Nederland (2014). *'Ik voel me Nederlander'. Belemmeringen bij naturalisatie voor volwassenen en kinderen met een pardonvergunning.* Amsterdam: VluchtelingenWerk Nederland.
Wallage, B. & Habers, P. (2014). De legale vreemdeling zonder documenten Van tweederangs bestaan naar een reëel perspectief? *Nederlands Juristenblad*. 38 2707-2714.

Wijkhuijs, L.J.J., Galloway, A.M., Kromhout, M.H.C., Welle, I.C. van der, & Smit, M. (2010). Evaluatie van de naturalisatieceremonie. Den Haag: WODC. Cahier 2010-8.
Wubs, H., Galloway, A.M., Kulu-Glasgow, I., Holvast, N.L., Smit, M., & Leupen, A. (2011). *Pardon? Evaluatie van de Regeling afwikkeling nalatenschap oude Vreemdelingenwet.* Den Haag: WODC. Cahier 2011-10.
Yang, P.Q. (1994). Explaining immigrant naturalization. *International Migration Review*, (3)28, 449-77.

Bijlage 1 Samenstelling begeleidingscommissie

Voorzitter

Prof.dr. Maarten Vink	Universiteit Maastricht

Leden

Mw. dr. Iris Andriessen	Sociaal Cultureel Planbureau
Mw. drs. Vanessa Monfils	IND
Mw. drs. Esther Obradovic	IND
Mw. dr. Carola Poortman	Directie Migratiebeleid, ministerie van Veiligheid en Justitie

Bijlage 2 Vragenlijst onderzoek

Het invullen van de vragenlijst neemt ongeveer 15-20 minuten van uw tijd in beslag. U kunt inloggen met de persoonlijke code die u via een brief van ons heeft ontvangen. Na het invullen van de vragenlijst kunt u een e-mail adres achterlaten waarop u een online waardebon van € 15 ontvangt als dank voor het meedoen met dit onderzoek.

1 In welk land bent u geboren?
<drop down>

2 In welk land is uw moeder geboren?
<drop down>

3 In welk land is uw vader geboren?
<drop down>

4 Mensen die in Nederland wonen, hebben niet altijd (alleen) de Nederlandse nationaliteit. Welke nationaliteit heeft u?
- o Alleen de Nederlandse nationaliteit (ga naar vraag 5)
- o De Nederlandse en de <drop down> nationaliteit (ga naar vraag 6)
- o Alleen de <drop down> nationaliteit (ga naar vraag 13)
- o Ik ben staatloos (ga naar vraag 13)

5 Welke nationaliteit had u voor het verkrijgen van de Nederlandse nationaliteit?
<drop down>
Ik was staatloos

6 Waarom heeft u gekozen voor de Nederlandse nationaliteit? (meerdere redenen mogelijk)
- o Ik voel me Nederlander
- o Ik kan nu makkelijker aan werk komen
- o Ik kan nu in Nederland stemmen
- o Vanwege sociale zekerheid
- o Mijn kinderen krijgen zo de Nederlandse nationaliteit
- o Een visum is nu niet meer nodig/ik kan makkelijker reizen
- o Ik heb nu geen problemen meer met de IND
- o Mijn ouders hebben voor de Nederlandse nationaliteit gekozen
- o Anders, namelijk: ....

7 Wat was de *belangrijkste* reden dat u heeft gekozen voor de Nederlandse nationaliteit?
- o Ik voel me Nederlander
- o Ik kan nu makkelijker aan werk komen
- o Ik kan nu in Nederland stemmen
- o Vanwege sociale zekerheid
- o Mijn kinderen krijgen zo de Nederlandse nationaliteit
- o Een visum is nu niet meer nodig/ik kan makkelijker reizen
- o Ik heb nu geen problemen meer met de IND
- o Mijn ouders hebben voor de Nederlandse nationaliteit gekozen
- o Anders, namelijk: ....

8 Hoe bent u op de hoogte geraakt van de mogelijkheid tot naturalisatie? *(meerdere antwoorden mogelijk)*
- o Via de website van de IND/ door een brief van de IND
- o Via de gemeente
- o Via VluchtelingenWerk
- o Via de media (krant, tv)
- o Via vrienden/familie
- o Anders, namelijk: ....

9 Waren de voorwaarden voor het verzoek tot naturalisatie *voldoende duidelijk* voor u?
- o Ja
- o Nee, want (graag toelichten)…………………………………………

10 Heeft u voorafgaand aan uw verzoek om naturalisatie instanties of deskundigen geraadpleegd? (meerdere antwoorden mogelijk)
- o Nee
- o Ja, gemeente
- o Ja, IND
- o Ja, advocaat
- o Ja, juridisch loket
- o Ja, rechtswinkel/Wetswinkel
- o Ja, VluchtelingenWerk of andere organisatie voor vluchtelingen
- o Ja, rechtsbijstandverzekering/rechtskundig adviseur
- o Ja, iets of iemand anders, namelijk:...............

11 Heeft u problemen ervaren om aan de benodigde documenten (bv. paspoort, geboorteakte) voor het verzoek om naturalisatie te komen? (meerdere antwoorden mogelijk)
- o Nee (ga naar vraag 29)
- o Ja, de ambassade werkte niet mee
- o Ja, documenten uit land van herkomst waren lastig te verkrijgen
- o Ja, anders:..................

12 Heeft u nog andere problemen ervaren gedurende uw verzoek om naturalisatie?
- o Nee (Ga naar vraag 29)
- o Ja, toelichting:....... (Ga naar vraag 29)

13 Bent u ervan op de hoogte dat mensen met een Ranov-vergunning een verzoek tot naturalisatie kunnen indienen?
- o Ja
- o Nee *(ga naar vraag 16)*

14 Hoe bent u op de hoogte geraakt van de mogelijkheid tot naturalisatie? *(meerdere antwoorden mogelijk)*
- o Via de IND
- o Via de gemeente
- o Via Vluchtelingenwerk
- o Via de media (krant, tv)
- o Via vrienden/familie
- o Anders, namelijk:. ……………………

15 Is de procedure voor de aanvraag tot naturalisatie *voldoende duidelijk* voor u?
- o Ja,
- o Nee toelichting.....

16 Ervaart u wel eens problemen door het niet hebben van de Nederlandse nationaliteit? (meerdere antwoorden mogelijk)
- o Nee *ga naar vraag 18*
- o Ja, bij het aanvragen voor een visum voor andere landen
- o Ja, bij het vinden van werk
- o Ja, problemen gerelateerd aan mijn opleiding
- o Ja, problemen met betrekking tot mijn kinderen
- o Ja, ik heb het gevoel dat ik er niet echt bij hoor in Nederland
- o Ja, anders, namelijk:.....

17 Kunt u deze problemen kort toelichten?
....

18 Bent u in het bezit van een geldig paspoort en een geldige geboorteakte van uw land van herkomst?
- o Ja (*ga naar vraag 21)*
- o Nee, ik heb geen geldig paspoort
- o Nee, ik heb geen geldige geboorteakte
- o Nee, ik heb geen geldig paspoort en geen geldige geboorteakte

19 Heeft u geprobeerd om aan een geldig paspoort/geboorteakte te komen?
- o Nee (ga naar vraag 21)
- o Ja

20 Wat heeft u tot nu toe gedaan heeft om aan deze documenten te komen?
- o Contact gezocht met ambassade
- o Contact gezocht met instanties in land van herkomst
- o Via familie/vrienden in land van herkomst geprobeerd aan documenten te komen
- o Anders; nl: ....

Ga naar vraag 22

21 Zou het voor u mogelijk zijn in het bezit te komen van een geldig paspoort/geboorteakte? (meerder antwoorden mogelijk)
- o Ja
- o Nee, de ambassade werkt niet mee
- o Nee, ik kan niet naar land van herkomst afreizen wegens onveilige situatie daar
  Nee, ik kan niet naar land van herkomst afreizen wegens andere redenen
- o Nee, anders.......

22 Mensen die uit bepaalde landen naar Nederland komen, moeten een inburgeringsprogramma volgen. Heeft u dit programma gevolgd, bent u er nu mee bezig of heeft u geen inburgeringsprogramma gevolgd?
- o Ja, heb ik gevolgd (*ga naar vraag 23)*
- o Daar ben ik nu mee bezig (*ga naar vraag 24)*
- o Nee, heb ik niet gevolgd (*ga naar vraag 24)*

23 Heeft u het inburgeringsprogramma afgemaakt/heeft u aan de inburgeringsplicht voldaan?
- Ja
- Nee
- Weet ik niet

24 Bent u van plan in de toekomst een aanvraag tot naturalisatie te doen?
- Ja
- Ik heb nu een aanvraag lopen
- Nee (ga naar vraag 27)

25 Waarom wilt u de Nederlandse nationaliteit aanvragen? Omdat ...… (meerdere redenen mogelijk)
- ik me Nederlander voel
- ik dan makkelijker aan werk kan komen
- ik dan sociale zekerheid heb
- ik dan in Nederland kan stemmen
- mijn kinderen zo de Nederlandse nationaliteit krijgen
- een visum dan niet meer nodig is/makkelijker reizen
- ik dan geen problemen meer heb met de IND
- anders, namelijk: ....

26 Wat is de *belangrijkste* reden dat u de Nederlandse nationaliteit wilt aanvragen?
- Ik me Nederlander voel
- Ik dan makkelijker aan werk kan komen
- Ik dan sociale zekerheid heb
- Ik dan in Nederland kan stemmen
- Mijn kinderen zo de Nederlandse nationaliteit krijgen
- Een visum dan niet meer nodig is/makkelijker reizen
- Ik dan geen problemen meer heb met de IND
- Anders, namelijk: .... Ga naar vraag 29

27 Waarom wilt u de Nederlandse nationaliteit NIET aanvragen? Omdat, ….......
(meerdere antwoorden mogelijk)
- Ik niet beschik over de juiste documenten (paspoort, geboorteakte)
- Ik me geen Nederlander voel
- Ik mijn huidige nationaliteit niet wil kwijtraken
- Omdat ik ooit terug wil keren naar ....
- Al mijn familieleden de nationaliteit van ....hebben
- Ik er geen behoefte aan/geen interesse in heb
- Ik de leges (kosten) niet kan betalen
- Anders, namelijk: ....

28 Wat is de *belangrijkste* reden dat u de Nederlandse nationaliteit NIET wilt aanvragen?
- Ik niet beschik over de juiste documenten (paspoort, geboorteakte)
- Ik me geen Nederlander voel
- Ik mijn huidige nationaliteit niet wil kwijtraken
- Omdat ik ooit terug wil keren naar ....
- Al mijn familieleden de nationaliteit van .... hebben
- Ik er geen behoefte aan/geen interesse in heb
- Ik de leges (kosten) niet kan betalen
- Anders, namelijk: ....

Tot slot willen we u nog wat algemene vragen stellen:

29 In welk jaar bent u geboren?

30 Bent u een man of een vrouw?

31 Heeft u kinderen? (Hiermee bedoelen we ook kinderen die niet bij u in huis wonen)
- o Ja
- o Nee (*ga naar vraag 33)*

32 Waar wonen uw kinderen?
- o Mijn kinderen wonen in Nederland
- o Mijn kinderen wonen in Nederland en in ....
- o Mijn kinderen wonen in ....
- o Mijn kinderen wonen in een ander land
- o Zowel in Nederland als in een ander land

33 Wat is de hoogste opleiding die u heeft gevolgd in Nederland?
- o Geen opleiding gevolgd in Nederland
- o Basisschool
- o Speciaal onderwijs of praktijkonderwijs
- o Vmbo/mbo
- o Havo/vwo/gymnasium
- o Hbo/universiteit
- o Anders, namelijk: ....

34 Wat is de hoogste schoolopleiding die u buiten Nederland heeft gevolgd?
- o Geen opleiding gevolgd buiten Nederland
- o Basisschool
- o Lager beroepsonderwijs
- o Middelbaar onderwijs
- o Hoger onderwijs
- o Universiteit
- o Anders, namelijk: ....

35 Heeft u op dit moment een betaalde baan?
- o Ja
- o Nee

36 Welk antwoord past het meest bij u past? Bent u:
- o Werkend
- o Werkloos/werkzoekende
- o Huisvrouw/huisman
- o Arbeidsongeschikt/in WAO/WIA
- o Scholier/student
- o Met pensioen/AOW
- o Anders, namelijk: ....

37 Kunt u zeggen wat ongeveer het netto maandelijks inkomen is van uw huishouden (loon, inkomen uit uitkeringen, studiefinanciering)?
- o Minder dan € 500
- o € 500-€ 1.000
- o € 1.000-€ 1.500
- o € 1.500-€ 2.000
- o € 2.000-€ 2500
- o Meer dan € 2.500
- o Weet ik niet

38 Hoe goed kunt u rondkomen van uw totale huishoudinkomen?
- o Zeer moeilijk
- o Moeilijk
- o Kan net rondkomen
- o Gemakkelijk
- o Zeer gemakkelijk

39 Heeft u, als u een gesprek in het Nederlands heeft, vaak, soms of nooit moeite met de Nederlandse taal?
- o Ja, vaak moeite
- o Ja, soms/een beetje moeite
- o Nee, nooit

40 In hoeverre voelt u zich Nederlander?
- o Heel sterk
- o Sterk
- o Een beetje
- o Niet
- o Helemaal niet

41 In hoeverre voelt u zich ....?
- o Heel sterk
- o Sterk
- o Een beetje
- o Niet
- o Helemaal niet

42 Heeft u vaak contact met familie in ....?
- o Meerdere keren per week
- o Meerdere keren per maand
- o Meerdere keren per jaar
- o Nooit
- o Niet van toepassing / geen familie meer in ....

43 Voelt u zich thuis in Nederland?
- o Ja
- o Soms wel en soms niet
- o Nee

44 Denkt u dat u over vijf jaar nog in Nederland woont?
- Ja, zeker
- Nee, ik woon (waarschijnlijk) weer in herkomstland
- Nee, ik woon (waarschijnlijk) in ander land
- Weet ik niet

45 Heeft u verder nog opmerkingen?
....

Bijlage 3 Achtergronden respondenten semi-gestructureerde interviews

Tabel b3.1 Achtergronden respondenten semi-gestructureerde interviews

	Land van herkomst	Geslacht
1	Azerbeidzjan	V
2	Irak	M
3	Soedan	M
4	Algerije	M
5	Iran	V
6	China	M
7	Tadzjikistan	M
8	Azerbeidzjan	M
9	Congo	V
10	Sri Lanka	M
11	Irak	M
12	Bosnië Herzegovina	V
13	Sierra Leone	M
14	China	M
15	Kazachstan	V

In zeven gevallen zijn er (meerdere) kinderen aanwezig die niet kunnen naturaliseren. In vijf gevallen kan ook de partner niet naturaliseren.